

Prac. Pomorz.

Biblioteka
Główna
UMK Toruń

C9050/16

09050

SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
W TORUNIU

16

Zeszyt 1-4

1 I 1962 - 31 XII 1962

TORUŃ 1964

PRACA WYDANA Z ZASIĘKU POLSKIEJ AKADEMII NAUK

SPRAWOZD. TOW. NAUK. W TORUNIU 16 1962

WYDAWNICTWA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

za rok 1963

SPRAWOZDANIA TNT

Nr 15 (za okres I I 1961–31 XII 1961), Toruń 1963, s. 77, zł 12,–

ROCZNIKI

CACKOWSKI STEFAN: Gospodarstwo wiejskie w dobrach biskupstwa i kapituły chełmińskiej w XVII–XVIII w. Część II. Gospodarstwo folwarczne i stosunki rynkowe, Toruń 1963, s. 246 + 1 mapa. R. 67 z. 1, zł 59,–.

TOMCZAK ANDRZEJ: Walenty Dembiński, kanclerz egzekucji (ok. 1504 – 1584), Toruń 1963, s. 188 + 1 mapa. R. 67 z. 2, zł 42,–.

WRÓBLEWSKA ELWIRA: Józef Feliks Zielicki (Izet – Bey) 1808–1878, Toruń 1963, s. 152. R. 68 z. 1, zł 30,–.

CZACHAROWSKI ANTONI: Uposażenie i organizacja klasztoru norbertanek w Żukowie od XIII do połowy XV wieku, Toruń 1963, s. 138. R. 68 z. 2, zł 30,–.

FONTES

Źródła do dziejów ekonomii malborskiej t. II, wyd. Wojciech Hejnoz i Julian Gronowski, Toruń 1963, s. 156. Fontes 52, zł 30,–.

Iura Prutenorum, wyd. i tłum. Józef Matuszewski, Toruń 1963, s. 78, zł 15,–.

Akta stanów Prus Królewskich t. III, cz. 2 (1498–1501), wyd. Karol Górski i Marian Biskup, Toruń 1963, s. 306, zł 60,–.

STUDIA IURIDICA

BISKUPSKI KAZIMIERZ: Założenia ustrojowe współczesnej Francji ze szczególnym uwzględnieniem urzędu prezydenta republiki, Toruń 1963, s. 160, zł 30,–.

RENIGER HENRYK: Problem podstawy wymiaru w socjalistycznym podatku rolniczym okresu przejściowego, Toruń 1963, s. 348, zł 50,–.

ZAPISKI HISTORYCZNE

TOM XXVIII z. 1, Toruń 1963, s. 126, zł 25,–.

TOM XXVIII z. 2, Toruń 1963, s. 110, zł 25,–.

TOM XXVIII z. 3, Toruń 1963, s. 280, zł 25,–.

TOM XXVIII z. 4, Toruń 1963, s. 147, zł 25,–.

PRACE WYDZIAŁU FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNEGO

GERSTMANN STANISŁAW: Problemy teorii emocji, Toruń 1963, s. 152. Tom XIII z. 3, zł 28,–.

PREISNER WALERIAN: Arrigo Boito i jego stosunki z Polską. Studium monograficzne, Toruń 1963, s. 90. Tom XIV z. 1, zł 15,–.

OSMÓLSKA-PISKORSKA BOŻENA: Powstanie styczniowe w twórczości Józefa Ignacego Kraśzewskiego, Toruń 1963, s. 260. Tom XIV z. 2, zł 50,–.

SWOBODA MICHAŁ: De proverbis a Cicerone adhibitis, Toruń 1963, s. 140. Tom XIV z. 3, zł 50,–.

STUDIA SOCIETATIS SCIENTIARUM TORUNENSIS

Sectio B (Chemia)

ROJEK ZDZISŁAW: Chemosorpcja wodoru, tlenku węgla i pary wodnej na katalizatorze kobaltowym, Toruń 1963, s. 76. Vol. IV nr 5, zł 16,–.

POCZOPKO STANISŁAW: Sole podwójne i hydratacja w niektórych trójskładnikowych roztworach nasyconych, Toruń 1963, s. 50. Vol. IV nr 6, zł 13,–.

KOZŁOWSKA EWA: Badania viskozymetryczne kompleksów z bezwodnym HNO₃, Toruń 1963, s. 61. Vol. IV nr 7, zł 11,–.

Sectio C (Geographia – Geologia)

KWIATKOWSKA EUGENIA: Osadnictwo wiejskie ziemi dobrzyńskiej w świetle planów z XVIII i XIX w. i jego przemiany pod wpływem uwłaszczenia i parcelacji, Toruń 1963, s. 90 + 2 tabl. + 3 mapy. Vol. IV nr 3, zł 25,–.

ROSA BOGUSŁAW: O rozwoju morfologicznym wybrzeża Polski w świetle dawnych form brzegowych, Toruń 1963, s. 174 + 1 mapa + 2 tabl. Vol. V, zł 45,–.

SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
W TORUNIU

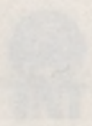
SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

16

1 I 1962 — 31 XII 1962

Tom 1-4

1 I 1962 — 31 XII 1962

TORUŃ 1964

PRACA WYDANA Z ZAMÓWIENIA POLSKIEJ AKADEMII NAUK

PROCEEDINGS OF THE SOCIETY OF FRIENDS

THE AGENDA

At a meeting of the Society of Friends held at the ...

MINUTES

The meeting was held at the ...

Present: ...

Minutes of the last meeting were read and approved.

There was a report from the ...

RESOLUTIONS

Resolved that ...

Resolved that ...

Resolved that ...

REPORTS

The ...

The ...

FINANCIAL STATEMENT

The ...

The ...

ANNOUNCEMENT

The ...

The ...

The ...

CLOSING

The ...

The ...

The ...

ADJOURNMENT

The ...

The ...

The ...

**SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
W TORUNIU**

16

Zeszyt 1-4

1 I 1962 - 31 XII 1962

I. WNIOSKI WŁAŚCIWYCH WYDZIAŁÓW

Przebieganie prac Komisji Górnictwa 11
Protokół Walnego Zgromadzenia Towarzystwa Naukowego
z dnia 19 lutego 1962 r. 18
Sprawozdanie z działalności Towarzystwa na rok 1962 24
Sprawozdanie Zarządu Towarzystwa na rok 1962 30
Bilans Zarządu na dzień 31 XII 1962 44
Protokół Zarządu Towarzystwa 46
Listy z okazji obchodów 47
Zakończono 48

II. MATERIAŁY NIE- I ZAWYKŁE WYDZIAŁÓW

Wydział I 49
Wydział II 50
Wydział III 51
Wydział IV 52
Wydział V 53
Wydział VI 54
Wydział VII 55
Wydział VIII 56
Wydział IX 57
Wydział X 58

TORUŃ 1964

PRACA WYDANA Z ZASIŁKU POLSKIEJ AKADEMII NAUK

REDAKTOR NACZELNY WYDAWNICTW TNT:

Artur Hutnikiewicz

Komitet Redakcyjny

Przewodnicząca: Halina Turška

Członkowie:

Tadeusz Czeżowski, Henryk Szarski, Bronisław Włodarski

09050

Cyf. Pomoczn.

Printed in Poland

Państwowe Wydawnictwo Naukowe
Oddział w Łodzi 1964

Wydanie I. Nakład 300 + 100 egz.
Ark. wyd. 3,75 ark. druk. 4 10/16.
Papier offset. kl. III, 80 g 70×100.
Oddano do druku 5. V. 1964 r.
Druk ukończono w maju 1964 r.
Zain. 26 F-8 Cena zł 12,—

Zakład Graficzny PWN
Łódź, ul. Gdańska 162

K 53/65

SPRAWOZDANIA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

Nr 16

I I 1962 — 31 XII 1962

SPIS RZECZY

I. DOROCZNE WALNE ZEBRANIE TOWARZYSTWA	
Przemówienie prezesa Konrada Górskiego	11
Protokół Walnego Zebrania Towarzystwa Naukowego w Toruniu dnia 19 lutego 1963 r.	18
Sprawozdanie z czynności Towarzystwa za rok 1962	22
Sprawozdanie Skarbnika Towarzystwa za rok 1962 .	40
Bilans Zamknięcia na dzień 31 XII 1962	44
Protokół Komisji Rewizyjnej	46
Zmiany w składzie Towarzystwa	47
Członkowie zmarli	48
II. MATERIAŁY BIO- I BIBLIOGRAFICZNE CZŁONKÓW WYDZIAŁÓW	
W y d z i a ł I	
Steyer Donald	49
III. WSPOMNIENIA POŚMIERTNE	
Dziewulski Władysław	52
Srebrny Stefan	57
Pawłowski Bronisław	62

IV. SPRAWOZDANIA Z POSIEDZEŃ

WYDZIAŁ I

<i>BISKUPSKI K.</i> , Założenia ustrojowe współczesnej Francji ze szczególnym uwzględnieniem urzędu Prezydenta Republiki	63
<i>RENIGER H.</i> , Problem podstawy wymiaru w socjalistycznym podatku rolniczym (ref. Sekretarz Wydziału)	63
<i>NOWAK Z.</i> , Polityka Zygmunta Luksemburskiego w stosunku do krajów nadbałtyckich (ref. Karol Górski)	63
<i>KĘDZIERSKA Z.</i> , Lustracje dóbr królewskich województwa rawskiego w XVII wieku (ref. Sekretarz Wydziału)	64
<i>GULDON Z.</i> , Struktura i rozmieszczenie własności ziemskiej na Kujawach w drugiej połowie XVI wieku (ref. J. Lechicka)	64
<i>GORONOWSKI W.</i> , System finansowy Państwowego Zakładu Ubezpieczeń (ref. Sekretarz Wydziału) . .	64
Posiedzenia Komisji Prawniczej	64

WYDZIAŁ II

<i>MOROZ K.</i> , Kształtowanie kolektywu podstawowego w Domu Młodzieży (ref. T. Czeżowski)	65
<i>GAWECKI B.</i> , Przygotowanie do filozofii (ref. T. Czeżowski)	65
<i>HORNUNG Z.</i> , Wpływy drezdeńskie w rzeźbie polskiej XVIII wieku (ref. J. Puciata-Pawłowska) . . .	65
<i>CHEMARZYŃSKI G.</i> , Studium nad genezą pomorskiej kultury artystycznej (ref. J. Puciata-Pawłowska) .	65
<i>KRUSZELNICKI Z.</i> , Obraz z Donaborowa w Muzeum Archidiecezjalnym w Poznaniu (ref. J. Puciata-Pawłowska)	66
<i>MICHNOWSKA M.</i> , Malowidła ściennie w kościele Św. Jakuba w Toruniu (ref. J. Puciata-Pawłowska). .	66

<i>BANAŚ-JAKUBOWSKA B.</i> , Toruńska rzeźba rokokowa (ref. J. Puciata-Pawłowska)	66
<i>FRYCZ J.</i> , Pałac w Nawrze (ref. J. Puciata-Pawłowska)	66
Posiedzenia Komisji Filologicznej	66
Posiedzenia Komisji Filozoficznej	67
Posiedzenia Komisji Historii Sztuki.	68
Posiedzenia Komisji Bibliografii i Bibliotekoznawstwa	69

WYDZIAŁ III

<i>DZIEWULSKI W.</i> , Visual Observations of the Cepheid FF Aquilae (ref. W. Iwanowska)	69
<i>DZIEWULSKI W.</i> , Visual Observations of the Cepheid DT Cygni (ref. W. Iwanowska)	69
<i>IWANISZEWSKI H.</i> , Interstellar Extinction and Distribution of Stars in the Aquila Field (ref. W. Iwanowska)	69
<i>ROJEK Z.</i> , Chemosorpcja wodoru, tlenku węgla i pary wodnej w katalizatorze kobaltowym (ref. Antoni Basiński)	69
<i>POCZOPKO S.</i> , Sole podwójne i hydratacja w niektórych trójskładnikowych roztworach nasyconych (ref. A. Basiński)	70
<i>KWIATKOWSKA E.</i> , Osadnictwo wiejskie ziemi dobrzyńskiej w świetle planów z XVIII i XIX w. i jego przemiany pod wpływem uwłaszczenia i parcelacji (ref. L. Roszkówna)	70
<i>WILKOŃ-MICHALSKA J.</i> , Halofity Kujaw (ref. J. Zabłocki)	70
<i>BERNDT J.</i> , Badania anatomiczne drewna krajowych gatunków rodzaju <i>Betula</i> L. (ref. J. Zabłocki)	70
<i>HOŁOWNIA I.</i> , Układ elementów przewodzących w kilku typach utworów <i>Ascidial Pelargonium Zonale</i> (L) A i t o n (ref. J. Zabłocki)	70
<i>MASTYŃSKI Z.</i> Typy lasu i ich rozmieszczenie na terenie bydgoskiego zarządu lasów państwowych (ref. J. Zabłocki)	71

DZIUBA S., Charakter rozmieszczenia pionowego i poziomego oraz zmiany liczebności roztoczy (<i>Acarina</i>) gleby pól uprawnych (ref. J. Mikulski)	71
STRAWIŃSKI S., Ptaki podmiejskich zadrzewień Torunia (ref. H. Szarski)	71
KUBIAK S., Unaczynienie skóry u jaszczurki zwinki (ref. H. Szarski)	71
DROZDOWSKI A., Ślimaki siedliska młodych olszyn wyspy Bąsak (woj. gdańskie) (ref. L. Mikulska)	71
JAWORSKA H., Badania kariologiczne nad rozwojem tapetum w pylniakach <i>Cichorius intybus</i> L. (ref. J. Zabłocki)	72
CZOPKOWA G., Rozmieszczenie kapilar w mięśniach niektórych płazów (ref. H. Szarski)	72
KOZIŁOWSKA E., Padania wiskozymetryczne kompleksów z bezwodnym kwasem azotowym (ref. A. Swinarski)	72
ROSA B., O rozwoju morfologicznym wybrzeża Polski w świetle dawnych form brzegowych (ref. R. Galon)	72
LISICKI A., Interstellar Extinction and Distribution of Stars in Sagitta-Aquila Field (ref. W. Iwanowska)	72
WOSZCZYK A., Observations physiques de la comète 1959 k (Burnham) (ref. W. Iwanowska)	73
CZERWIŃSKI Z., KLANCZYŃSKI S., WALIGÓRSKI Z., Badania zmiany potencjału adsorpcyjnego na granicy fazy krystalicznej $ZnSO_4 \cdot 7H_2O$ i $3Cd SO_4 \cdot 8H_2O$ i ich roztworów nasyconych	73
DANILCZUK E., Wpływ potencjałów redoksowych na własności kompleksów siarczynowych metali trójwartościowych (ref. A. Swinarski)	73
GROMADSKA M., Obserwacja nad metabolizmem oddechowym niektórych ślimaków lądowych w temperaturach stałych i przemiennych	73
MAŃKOWSKI Z., Modyfikacja chlorku poliwinylu oraz polietylenu za pomocą szczepienia kwasu meta-krylowego przy użyciu promieni ultrafioletowych jako inicjatora procesu (ref. A. Ulińska)	73
BARGIEL Z., KĄDZIELA W., Zmiany naczyniowo-ruchowe	

ucha królika w ostrym zmęczeniu po zadziałaniu niektórymi środkami neurowazotropowymi (ref. J. Hurynowicz)	74
JAWORSKA E., Kariologia <i>Vincetoxicum officinale</i> (ref. J. Zabłocki)	74
MICHNO-ZAFORSKA Z., Badania anatomiczno-rozwojowe zoocecidium kwiatowego na <i>Ribes Alpinum</i> L. (ref. J. Zabłocki)	74

... .. 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

I

DOROCZNE WALNE ZEBRANIE TOWARZYSTWA

w dniu 19 lutego 1963 r.

Przemówienie Prezesa Towarzystwa Konrada Górskiego

Zagajając część publiczną Walnego Zebrania TNT w 88 roku jego istnienia, zaczęę - zgodnie z naszą tradycją - od wspomnienia o tych członkach Towarzystwa, którzy w ostatnim roku sprawozdawczym odeszli od nas na zawsze. We wrześniu 1962 r. zmarli: dr Eugeniusz Bautro, członek Komisji Prawniczej i prof. dr Stanisław Skimina, członek zamiejscowy Wydziału Filologiczno-Filozoficznego; w październiku t.r. - prof. dr Stefan Srebrny, członek czynny tego samego Wydziału, w styczniu br. - ks. prałat dr Paweł Czaplewski - członek czynny, dożywotni Wydziału Nauk Historycznych, Prawniczych i Społecznych, były prezes TNT.

Ze względu na szczególne zasługi ks. Czaplewskiego dla naszego Towarzystwa Jemu poświęcę naprzód kilka słów wspomnienia i uczczenia. Urodzony w r. 1877 w Zalewie, pow. Starogard, po ukończeniu gimnazjum w Chojnicach studiował w Seminarium Duchownym w Pelplinie. Wcześniej zetknąwszy się z wybitnym historykiem i działaczem kulturalnym na Pomorzu, ks. Stanisławem Kujotem, stał się jego uczniem i kontynuatorem działalności naukowej. Stąd już przed I wojną światową należał do najczynniejszych członków TNT, po śmierci ks. Kujota był redaktorem wydawnictw Towarzystwa, a w latach 1918-1920 - prezesem. W r. 1923 był delegatem rządu polskiego do podziału zasobów archiwum gdańskiego między Polską i W.M. Gdańskiem. Za pracę naukową i organizacyjno-kulturalną otrzymał w 1928 r. Złoty Krzyż

Zasługi. W r. 1936 był wiceprezesem TNT. Podczas II wojny światowej aresztowany przez władze hitlerowskie dostał się do obozu zagłady w Stutthofie, skąd został zwolniony w stanie bliskim śmierci. W r. 1945 ponownie obejmuje prezesurę TNT i pozostaje na tym stanowisku do wyborów nowego zarządu w r. 1948. Przewodniczył również do r. 1947 Wydziałowi Nauk Historycznych. Ostatnie lata życia spędził poza Toruniem, jako proboszcz w Miłobądku (woj. gdańskie), gdzie nadal i niezmqordowanie pracował naukowo. Jego dorobek naukowy w zakresie historii ściśle się wiąże z regionem pomorskim i wyraża się liczbą przeszło 100 pozycji bibliograficznych, z których na czoło wysuwa się ogłoszenie korespondencji bpa Hieronima Rozrażewskiego oraz liczne studia na temat dziejów narodowości polskiej w Prusach Królewskich i Książęcych.

Z kolei profesorowie Skimina i Srebrny. Dziwnym trafem zmarli prawie w tym samym czasie dwaj uczeni, którzy stworzyli podstawy studium filologii klasycznej na UMK i wzięli udział w reorganizacji TNT po wojnie.

Stanisław Skimina, urodzony w r. 1886 w Poimiu (pow. Myślenice), po ukończeniu gimnazjum w Krakowie studiował filologię klasyczną na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1904 - 1908. Pracował zrazu jako nauczyciel gimnazjalny, doktoryzował się w r. 1918, habilitował w 1927 i od r. 1928 wykładał jako docent filologii klasycznej na Wydziale Filozoficznym UJ. W r. 1946 został profesorem tytularnym UJ, a jednocześnie profesorem filologii klasycznej UMK. W ostatnich latach wrócił do UJ jako profesor zwyczajny tegoż przedmiotu. Był świetnym znawcą zagadnień retoryki starożytnej, a zwłaszcza rytmiki prozy greckiej. W zakresie badań nad polskim humanizmem jest autorem wartościowej monografii o Janie Dantyszku.

Stefan Srebrny to znów inna, niezwykła karta w dziejach polskiej nauki i literatury. Urodzony w r. 1890 w Warszawie, uczęszczał tam do gimnazjum z językiem wykładowym rosyjskim aż do strajku szkolnego w r. 1905. Następnie uczył się w domu i zdał rządową maturę jako ekstern. Filologię klasyczną studiował w Petersburgu pod kierunkiem słynnego filologa, Tadeusza Zielińskiego. *Venia legendi* na Uniwersytecie Petersburskim uzyskuje w r. 1916. W latach 1918-1923 wykłada filologię

klasyczną w Lublinie, a od jesieni r. 1923 obejmuje katedrę filologii klasycznej na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie. W r. 1936 zostaje profesorem zwyczajnym. Okres wojny przebywa w Wilnie. W r. 1945 przyjeżdża do Torunia i tu bierze udział w organizacji studium filologii klasycznej na UMK. Mimo przejścia na emeryturę pracuje nadal jako profesor, prowadząc wykłady zleczone. Jego bogaty dorobek naukowy obejmuje przede wszystkim dzieje dramatu i teatru greckiego, następnie ogólną problematykę teatrologiczną, a w zakresie literatury polskiej - twórczość Wyspiańskiego, którego był świetnym znawcą i wielbicielem. Osobną kartę w jego dorobku stanowi praca przekładowa. W tym zakresie dał polską wersję całego dorobku dramatycznego Ajschylosa, dalej *Króla Edypa* Sofoklesa, wreszcie ośmiu komedii Arystofanesa, w tym trzech nigdy dotąd nie tłumaczonych na język polski. Przekłady jego były nieraz podstawą inscenizacji tragedii greckich w teatrach polskich (*Orestesja*, *Prometeusz spętany*). W organizacji i pracach TNT uczestniczył od samego początku po przyjeździe do Torunia. Jako członek czynny Wydziału II był naprzód jego wiceprzewodniczącym, potem przez szereg lat przewodniczącym. Był oczywiście członkiem i innych towarzystw naukowych oraz członkiem honorowym Rady Teatralnej przy Ministerstwie Kultury i Sztuki.

Dr Eugeniusz Bautro wykładał na Wydziale Prawnym UMK teorię prawa od pierwszej chwili, gdy powstał nasz uniwersytet. W pracach Komisji Prawniczej TNT brał udział od r. 1955 aż do śmierci.

Uczcijmy teraz zmarłych członków przez powstanie i chwilę ciszy.

Towarzystwo nasze aż do momentu, gdy utworzony został UMK, skupiało swe badania głównie na historii regionu pomorskiego. Powstanie na jesieni r. 1945 toruńskiego uniwersytetu znacznie rozszerzyło możliwości TNT, wzbogaciło jego działalność badawczą i wydawniczą. Tematyka wydawnictw Towarzystwa objęła teraz nie tylko historię regionu, ale także filologię, filozofię, prawo, matematykę i różne działy nauk przyrodniczych. Obraz tej wzmożonej działalności wydawniczej TNT daje następująca statystyka.

Produkcja wydawnicza TNT w okresie 1875-1962
(ilość tytułów i arkuszy w ramach poszczególnych serii)

Lp.	Seria wydawnictwa	Wychodzi od roku	I l o ś ć w y d a n y c h	
			tytułów	arkuszy
1	ROCZNIKI TNT	1878	75	1.035,35
2	FONTES	1897	50	948,55
3	ZAPISKI HISTORYCZNE	1908	194 zesz.	648,65
4	PRACE WYDZIAŁU FILOLO- GICZNO-FILOZOFICZNEGO ..	1948	38	499,-
5	STUDIA SOCIETATIS SCIEN- TIARUM TORUNENSIS	1948	139	360,35
	A. Matematyka-Fizyka		31	31,9-
	B. Chemia		16	46,65
	C. Geografia-Geologia		17	42,35
	D. Botanika		22	71,80
	E. Zoologia		36	101,80
	F. Astronomia		12	39,85
	G. Fizjologia		5	26,-
6	STUDIA IURIDICA	1962	3	17,25
7	Sprawozdania TNT	1949	15	117,10
8	SUPPLEMENTUM	1947	8	102,70
9	PRACE PREHISTORYCZNE ...	1958	3	37,10
10	WYDAWNICTWA POPULARNO- NAUKOWE	1961	2	24,50
Razem wydano			527	3.790,55

Produkcja wydawnicza w poszczególnych
okresach:

O k r e s	I l o ś ć w y d a n y c h	
	tytułów	arkuszy
1878-1920	96	696,50
1921-1939	99	629,30
1945-1962	332	2.464,75
Razem:	527	3.790,55

Wobec tego, że w bieżącym roku kończy się kadencja zarządu wybranego przed trzema laty, wymieśmy kilka zmian w życiu TNT, które się w ostatnim trzyleciu zaznaczyły. Tak więc ilość członków Towarzystwa w końcu r. 1959 wynosiła 172 osoby, w końcu zaś r. 1962 - 275 osób, a więc dokonał się wzrost liczby członków o 103 członków, w tym dużej ilości młodych pracowników naukowych. W zakresie działalności wydawniczej liczby są następujące:

Wydano: w roku 1960	....	tytułów 28	....	arkuszy 261,2
" "	1961	....	" 26	.... " 276,5
" "	1962	....	" 25	.... " 291,-
		Razem tytułów	79	.... arkuszy 828,7

W porównaniu z produkcją wydawniczą w poprzednim okresie trzyletnim (1957-1959), w którym wydano łącznie 600,20 arkuszy, wzrost globalny produkcji wydawniczej w okresie kadencji obecnego zarządu wynosi 228,5 arkuszy, tj. 38%. Zaznaczyć należy, że w ostatnim roku obecnej kadencji zarządu wśród autorów drukowanych przez TNT znajduje się 29 młodych pracowników nauki, a łączna ilość arkuszy ich prac osiągnęła liczbę 102.

Badania naukowe:

Z przeznaczonych w okresie 3-letniej kadencji obecnego zarządu kwoty na badania naukowe w wysokości 128,380,- zł wykorzystana została przez kierowników badań tylko kwota 78.821,- zł, co w porównaniu z kwotą wykorzystaną w poprzednim 3-letnim okresie, wynoszącą 146,198,- zł, stanowi zmniejszenie o 46%. Fakt ten tłumaczy ukończenie kilku rozpoczętych w ubiegłych latach badań oraz stawianie przy nowo zgłaszanych badaniach już większych - zgodnie z zaleceniami PAN - wymogów przy przyznawaniu pomocy finansowej ze strony Towarzystwa. Udzielono pomocy finansowej - zgodnie z ogólnymi zaleceniami - tylko na wykonywanie pomocniczych prac badawczych przez pracowników pomocniczych (z wyłączeniem kierowników badań), jak również wyłączone z możliwości korzystania z pomocy finansowej ze strony Towarzystwa wszystkie badania figurujące w planach badawczych katedr oraz te, które nie uzyskały aprobaty właściwego Wydziału TNT.

Pracownia Mikrofilmowa:

Działająca od roku 1948 Pracownia Mikrofilmowa Towarzystwa, której zadaniem jest powielanie metodą fotograficzną sta-rodruków i materiałów archiwalnych dla potrzeb nauki, wykonała w okresie 3 lat kadencji obecnego zarządu 180.591 mikrofilmów (negatywów i pozytywów) i powiększeń. Jest to ilościowo o ca 20.000 zdjęć mniej od produkcji mikrofilmowej w poprzednim 3-letnim okresie. Jednakże wykonano w ostatnim okresie znacznie większą ilość powiększeń o większych rozmiarach, zatem czynności bardziej pracochłonne, a ponadto obsada personalna pracowni została w ostatnim okresie zmniejszona o pół etatu. Pracownia Mikrofilmowa posiada cenne archiwum, obejmujące około 80.000 zdjęć, w tym ponad 500 dokumentów krzyżackich, głównie z XV wieku, całość protokołów Sejmiku Prus Królewskich z XVI i XVII w., kataster fryderycjański Prus Królewskich z roku 1772 i inne. Materiały te są wykorzystywane przez naukowców ośrodka toruńskiego, a także przyjezdnych.

Księgozbiór Towarzystwa:

Od pierwszych lat istnienia - Towarzystwo starało się zebrać własny księgozbiór, tak nieodzowny warsztat pracy naukowej. Początki swoich zbiorów Towarzystwo zawdzięcza licznym zapisom i darom ze strony bibliofilów i placówek naukowych w innych zaborach (głównie Polskiej Akademii Umiejętności i Poznańskiemu Towarzystwu Przyjaciół Nauk). Z chwilą rozpoczęcia w roku 1878 własnej akcji wydawniczej księgozbiór Towarzystwa szybko wzrasta. Własne wydawnictwa pozwoliły na wszczęcie akcji wymiany wydawnictw, co przysporzyło Towarzystwu wiele wydawnictw ciągłych o dużej obecnie wartości archiwalnej i naukowej. Księgozbiór Towarzystwa znajduje się w depozycie Książnicy Miejskiej i razem z księgozbiorem tejże książnicy stanowi poważny warsztat pracy naukowej. Bliższe dane o księgozbiorach Towarzystwa, złączonych w eksploatacji z księgozbiorem Książnicy Miejskiej, przedstawi dzisiaj w krótkim referacie dyrektor Książnicy mgr A. Tujakowski.

Wymienione tu szczegóły charakteryzujące życie naszego Towarzystwa są świadectwem dynamiki jego rozwoju. Ilustruje to również zestawienie liczb dotyczących operacji finansowych TNT.

Tak więc obrót TNT w ostatnich trzech latach przedstawiał się następująco:

Rok 1960	—————	7.642.890,- zł
" 1961	—————	9.583.988,- "
" 1962	—————	10.276.663,- "

Liczby te mówią same za siebie. W ich świetle stały rozwój Towarzystwa, jego działalności i osiągnięć jest dla każdego widoczny. Pozostaje mi tylko złożyć podziękowanie tym wszystkim, którzy swoją dobrą wolą, pomocą, czy ofiarną pracą do owego rozwoju się przyczynili. Na pierwszym miejscu muszę tu wymienić Polską Akademię Nauk, której dotacja umożliwia istnienie Towarzystwa i której władze okazują nam niezmienną życzliwość i uznanie. Z kolei zaskarbiły sobie naszą wdzięczność również władze naszego województwa i miasta. Musimy stwierdzić też, że współpraca nasza z Państwowym Wydawnictwem Naukowym układa się jak najpomyślniej, za co należą się słowa podziękii przede wszystkim Oddziałowi Łódzkiemu PWN. Jeśli chodzi zaś o ludzi z samego Towarzystwa, to muszę tu wyrazić najgorętszą wdzięczność i uznanie dla J.M. Rektora UMK, prof. dr Antoniego Swinarskiego, który przez sześć lat pełnił funkcję Sekretarza Generalnego TNT i na tym stanowisku położył ogromne zasługi dla rozwoju i usprawnienia działalności Towarzystwa. W ciągu ostatniego trzylecia natomiast wielki wkład pracy w działalność wydawniczą TNT jest niewątpliwą zasługą prof. dr Artura Hutnikiewicza, który jako redaktor Naczelny naszych wydawnictw wyróżnił się talentem organizacyjnym, energią i wielką ofiarnością. Wreszcie - jak co roku - tak i tym razem nie znajduję dość właściwych słów i określeń, które by oddawały pełnię zasługi, pracy i poświęcenia, okazywanego sprawom Towarzystwa przez jego administrację z Dyr. mgr Alojzym Kirsteinem na czele. Jeśli na ogół wszystko u nas idzie tak, jak należy, to zawdzięczać to powinniśmy wymienionemu zespołowi ludzi, ich zrozumieniu dla społecznej roli i doniosłości TNT oraz ich ideowemu oddaniu się własnym zadaniom i obowiązkom.

PROTOKÓŁ

Dorocznego Walnego Zebrania Towarzystwa Naukowego w Toruniu
z dnia 19 lutego 1963 r.

Porządek obrad

Część I - Publiczna

1. Zagajenie i omówienie działalności Towarzystwa - Prezes.
2. 40 lat działalności połączonych bibliotek Towarzystwa Naukowego i Książnicy Miejskiej w Toruniu - Dyrektor Książnicy mgr A. Tujakowski.
3. Wykład: "Znaczenie grzybów dla człowieka" - Prof. dr W. Zabłocka.

Część II - Zamknięta

4. Wybór Prezydium Zebrania.
5. Odczytanie i przyjęcie protokołu zeszłorocznego Walnego Zebrania.
6. Sprawozdanie Zarządu za rok 1962: a) Sekretarza Generalnego, b) Skarbnika.
7. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
8. Dyskusja nad sprawozdaniami.
9. Powzięcie uchwały co do absolutorium dla Zarządu.
10. Wybór Zarządu: prezesa, wiceprezesa, sekretarza generalnego, skarbnika oraz trzech członków.
11. Wybór Komisji Rewizyjnej.
12. Ustalenie składek członkowskich na rok 1963.
13. Udzielenie Zarządowi pełnomocnictw w sprawach finansowych.
14. Ogłoszenie nazwisk nowych członków Wydziałów.
15. Wolne wnioski.

Część publiczna Zebrania nie była protokołowana.

- Ad 4. Po zagajeniu drugiej części Zebrania przez Prezesa Towarzystwa prof. dr Konrada Górskiego wybrano jednomyślnie na przewodniczącego Zebrania prof. dra Aleksandra Jabłońskiego, a na sekretarza dra Ryszarda Bohra.
- Ad 5. Odczytany protokół z zeszłorocznego Zebrania przyjęto jednomyślnie. Wniesiono poprawkę do punktu 3: "zebranie zagał pod nieobecność chorego prezesa profesora dra Konrada Górskiego wiceprezes prof. dr H. Szarski".
- Ad 6. a) Sekretarz Generalny doc. dr Marian Michniewicz odczytał szczegółowe sprawozdanie z działalności Towarzystwa.
b) Skarbnik Towarzystwa dr S. Dembiński zreferował zebrany sprawę finansowe.
- Ad 7. Protokół z posiedzenia Komisji Rewizyjnej, odbytego w dniu 15 lutego 1963 r., odczytał Przewodniczący Komisji prof. dr W. Hejnosz, który równocześnie postawił wniosek o udzielenie Zarządowi absolutorium.
- Ad 8. W dyskusji zabrał głos Redaktor Naczelny wydawnictw Towarzystwa prof. dr A. Hutnikiewicz, który operując konkretnymi przykładami, przedstawił cały proces produkcyjny wydawnictwa. Z wyjaśnień wynika, że czas produkcji nie jest zależny od Redakcji Towarzystwa i zarzuty stawiane w cytowanym przez niego liście są bezpodstawne.
- Ad 9. Wniosek Komisji Rewizyjnej o udzielenie absolutorium Zarządowi poddano pod głosowanie. Wszyscy uczestnicy Zebrania poza członkami Zarządu, którzy wstrzymali się od głosowania, głosowali za udzieleniem absolutorium.
- Ad 10. Przewodniczący Zebrania prof. dr A. Jabłoński odczytał proponowaną listę kandydatów na członków nowego Zarządu w następującym składzie:
1. Prezes	- prof. dr Konrad Górski
2. Wiceprezes	- prof. dr Antoni Swinarski
3. Sekretarz Generalny	- doc. dr Marian Michniewicz
4. Skarbnik	- dr Stefan Dembiński
5. Członkowie	- prof. dr Kazimierz Biskupski

prof. dr Artur Hutnikiewicz

prof. dr Henryk Szarski

Wobec braku innych kandydatur przewodniczący zarządził głosowanie. Listę przyjęto jednomyślnie przy 3 wstrzymujących się poza proponowanymi członkami Zarządu.

Ad 11. Następnie Przewodniczący Zebrania odczytał listę kandydatów na członków Komisji Rewizyjnej w następującym składzie:

Członkowie - prof. dr Wojciech Hejnosz
prof. dr Wilhelmina Iwanowska

Zastępcy członków - prof. dr Leonid Żytkowicz
prof. dr Eugeniusz Słuszkiewicz

W głosowaniu skład Komisji przyjęto jednomyślnie przy 1 wstrzymującym się.

Ad 12. Wniosek o zachowaniu wysokości składek członkowskich z roku ubiegłego przyjęto jednomyślnie.

Ad 13. Wniosek o udzielenie Zarządowi pełnomocnictw w zawieraniu umów i zaciąganiu zobowiązań do wysokości 150.000,- zł uchwalono jednomyślnie.

Ad 14. Sekretarz Zebrania odczytał listy nowych członków.
L i s t a c z ł o n k ó w Wydziałów TNT:

W y d z i a ł I

prof. dr Kazimierz Biskupski	-	członek	miejscowy	czynny
doc. dr Wacław Dawidowicz	-	"	"	"
doc. dr Jan Gerlach	-	"	"	"
doc. dr Wiktor Kornatowski	-	"	"	"
prof. dr Witold Łukaszewicz	-	"	"	"
doc. dr Zbigniew Zdrójkowski	-	"	"	"
prof. dr Kazimierz Żurowski	-	"	"	"
doc. dr Jerzy Śliwowski	-	członek	miejscowy	

W y d z i a ł II

prof. dr Wacław Cimochoński	-	członek	miejscoowy	czynny
doc. dr Barbara Józefowiczowa	-	"	"	"
prof. dr Stefan Narębski	-	"	"	"
doc. dr Walerian Preisner	-	"	"	"
doc. dr Jadwiga Puciata-Pawłowska-		"	"	"
prof. dr Gwido Chmarzyński	-	członek miejscoowy		

W y d z i a ł III

prof. dr Halina Basińska	-	członek	miejscoowy	czynny
doc. dr Zenon Czerwiński	-	"	"	"
doc. dr Juliusz Czopek	-	"	"	"
doc. dr Melityna Gromadska	-	"	"	"
doc. dr Jan Krupowicz	-	"	"	"
doc. dr Marian Michniewicz	-	"	"	"
prof. dr Izabela Mikulska	-	"	"	"
prof. dr Wanda Stęślicka-Mydlarska-		"	"	"
doc. dr Alina Ulińska	-	"	"	"
doc. dr Kazimierz Antonowicz	-	członek miejscoowy		
doc. dr Józef Słomiński	-	"	"	"

L i s t a c z ł o n k ó w T N T w p i s a n y c h w r o k u 1 9 6 2: dr Janusz Bieniak, doc. dr Wiesław Daszkiewicz, mgr Krystyna Dąbrowska, dr Bogdan Głębowicz, dr Irena Janosz-Biskupowa, prof. dr Witold Łukaszewicz, dr Jan Modest Łobocki, doc. dr Aleksander Kunicki, mgr Jerzy Maciejewski, Władysław Mandybur, dr Leszek Michalski, mgr Maria Michnowska, doc. dr Stanisław Nahlik, Felicja Nostiz-Jackowska, doc. dr Bożena Osmólska-Piskorska, dr Bolesław Pleśniarski, dr Teresa Skubalanka, mgr Ireneusz Sławiński, doc. dr Józef Słomiński, prof. dr Wanda Stęślicka-Mydlarska, doc. dr Donald Steyer, dr Jan Szupryczyński, dr Andrzej Tomczak, prof. dr Witold Warkało, Adam Wolnikowski.

Ad 15. Wolnych wniosków nie było.

(-) *Ryszard Bohr*
Sekretarz Zebrania

(-) *Aleksander Jabłoński*
Przewodniczący Zebrania

S P R A W O Z D A N I E
Z CZYNNOSCI TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU
za rok 1962

Towarzystwo Naukowe w Toruniu liczyło z końcem okresu sprawozdawczego 275 członków, wśród nich był 1 członek dożywotni, 2 korespondentów. W roku 1962 przybyło 25 członków zwyczajnych, w tym 1 członek miejscowy Wydziału I. W roku sprawozdawczym Towarzystwo utraciło 4 członków Wydziałów, w tym 3 członków miejscowych czynnych, 1 zamiejscowego. 2 członków zwyczajnych wystąpiło.

Zarząd Towarzystwa pracował w składzie: prezes - Konrad Górski, wiceprezes - Henryk Szarski, sekretarz generalny - Antoni Swinarski do 1 XI 1962, a od 2 XI 1962 - Marian Michniewicz, skarbnik - Stefan Dembiński, członkowie Zarządu - Kazimierz Biskupski, Artur Hutnikiewicz i Jan Zakrzewski. Poza tym w skład Zarządu wchodził przewodniczący Wydziałów: Bronisław Włodarski, Tadeusz Czeżowski i Jan Zabłocki. W roku sprawozdawczym Zarząd odbył 6 posiedzeń, podejmując 66 uchwał. Przy Zarządzie działało 5 komisji, Redakcja Naczelna, Międzywydziałowy Komitet Redakcyjny "Sprawozdań TNT" oraz Międzywydziałowy Komitet Redakcyjny Prac Popularnonaukowych.

Komisja do Spraw Zleconych Prac Naukowych w składzie: przewodniczący - Sekretarz Generalny, Antoni Swinarski, członkowie - Karol Górski, Wojciech Hejnosz, Halina Turska, Zofia Abramowiczówna, Julian Czopek i Alina Ulińska - opiniowała umowy-zlecenia na wykonanie prac naukowych. Komisja do Zleconych Prac Nienaukowych w składzie: Krystyna Porębska, Amalia Rosińska i Maria Chełmicka - opiniowała umowy-zlecenia na wykonanie prac nienaukowych. Komisja Biblioteczna w składzie: przewodniczący - Walerian Preisner, członkowie - Leonid Żyt-kowicz i Jan Zabłocki była w stałym kontakcie z referentem wymiany Towarzystwa i czuwała nad uzupełnieniem księgozbioru cenniejszymi wydawnictwami zagranicznymi. Komisja Odczytowa miała skład następujący: Bronisław Nadolski, Jadwiga Lechicka i Wanda Zabłocka. Komisja ta w roku sprawozdawczym żywszej działalności nie przejawiała. Komisja do oceny badań naukowych

w składzie: Antoni Swinarski, Jan Walas, Jadwiga Lechicka i Zofia Abramowiczówna rozpatrywała wnioski o pomoc finansową na planowane przez członków Towarzystwa badania naukowe, ustaliła ostateczny plan finansowanych przez Towarzystwo badań naukowych na rok sprawozdawczy oraz opracowała propozycje podziału na poszczególne badania przewidzianego w budżecie na rok 1962 limitu na badania naukowe.

Redakcja Naczelna pracowała w następującym składzie: redaktor naczelny - Artur Hutnikiewicz, członkowie - Karol Górski, Wojciech Hejnosz, Halina Turska, Bronisław Nadolski, Józef Mikulski i Alina Ulińska. Redakcja Naczelna odbyła w roku sprawozdawczym 2 posiedzenia, na których poza omówieniem różnych spraw wydawniczych - uchwalono projekt planu wydawniczego na rok 1963, ustalono wysokość honorariów autorskich dla prac z planu na rok 1963 oraz omówiono sprawę honorariów redaktorskich. Nad sprawnym biegiem bieżących spraw wydawniczych czuwał redaktor naczelny Artur Hutnikiewicz.

Międzywydziałowy Komitet Redakcyjny "Sprawozdań TNT" pracował w składzie: przewodnicząca - Halina Turska, członkowie - Tadeusz Czeżowski, Henryk Szarski i Bronisław Włodarski. W okresie sprawozdawczym wydano drukiem "Sprawozdania TNT" nr 14 (za rok 1960), ark. wyd. 5 oraz przygotowano i przekazano do druku "Sprawozdania TNT" nr 15 (za rok 1961).

Międzywydziałowy Komitet Redakcyjny dla Prac Popularnonaukowych pracował w składzie: przewodnicząca - Jadwiga Lechicka, członkowie - Wanda Zabłocka i Walerian Preisner. W okresie sprawozdawczym Komitet odbył 3 posiedzenia, na których przedmiotem obrad były publikacje popularnonaukowe: "Tuchoła - zarys monograficzny", "Monografia Kruszwicy" oraz reedycja pracy Remera "Toruń - historia - ludzie - sztuka". Monografia Tuchoły wyszła w pierwszych dniach stycznia 1963 roku, a Monografia Kruszwicy oraz reedycja pracy J. Remera "Toruń - historia - ludzie - sztuka" są w stadium przygotowania. Komitet Redakcyjny wystosował apel do członków Towarzystwa o liczniejsze zgłaszanie prac popularnonaukowych z dziedzin budzących zainteresowanie szerokich kół społeczeństwa.

Komisja Rewizyjna działała w składzie: Wojciech Hejnosz i Wilhelmina Iwanowska - członkowie oraz Eugeniusz Słuszkiewicz i Leonid Żytkowicz - zastępcy członków Komisji. W okresie sprawozdawczym Komisja odbyła 1 posiedzenie i przeprowadziła kontrolę działalności finansowo-gospodarzej Towarzystwa.

Statutowe zadanie rozwijania i popierania twórczej pracy naukowej spełniało Towarzystwo za pośrednictwem 3 Wydziałów, 11 komisji i 6 komitetów redakcyjnych. Z końcem okresu sprawozdawczego Wydziały liczyły łącznie 111 członków, wśród nich 33 czynnych miejscowych, 30 miejscowych i 48 członków zamiejscowych. W roku 1962 Wydziały powołały 1 członka miejscowego i dokonały przesunięć personalnych: 4 członków miejscowych czynnych i 2 miejscowych przesunięto do kategorii członków zamiejscowych. Komisje naukowe przy Wydziałach liczyły w końcu roku 1962 - 94 członków i 88 współpracowników.

Wydział I - Nauk Historycznych, Prawniczych i Społecznych liczył w końcu roku 1962 - 38 członków, wśród nich 10 miejscowych czynnych, 10 miejscowych i 18 zamiejscowych. W okresie sprawozdawczym Wydział powołał 1 członka miejscowego, 1 członka czynnego przesunął do kategorii członków zamiejscowych i jednego członka czynnego utracił. Skład prezydium Wydziału w roku 1962 był następujący: przewodniczący - Bronisław Włodarski, zastępca przewodniczącego - Wojciech Hejnosz, sekretarz - Karol Górski. W okresie sprawozdawczym Wydział odbył 4 posiedzenia naukowe, na których przedstawiono 6 prac. Poza posiedzeniami naukowymi Wydział odbył 7 posiedzeń administracyjnych, w tym jedno posiedzenie administracyjne zamknięte. Przy Wydziale istnieją 2 komisje naukowe: Prawnicza i Historyczna. Komisja Prawnicza liczyła z końcem roku sprawozdawczego 11 członków i 10 współpracowników. W roku 1962 Komisja utraciła 1 współpracownika - zmarł dr Eugeniusz Bautro, jeden współpracownik przeszedł do kategorii członków. Przewodniczącym Komisji był - Wojciech Hejnosz, sekretarzem Zbigniew Zdrójkowski. Komisja odbyła 3 posiedzenia naukowe z 3 referatami. Komisja Historyczna liczyła z końcem roku sprawozdawczego 17 członków i 11 współpracowników. Rok 1962 był dla Komisji Hi-

storycznej okresem prac przygotowawczo-reorganizacyjnych Uchwalono skoordynować prace Komisji Historycznej z pracami środowiska i w tym celu połączyć posiedzenia jej z posiedzeniami Oddziału Toruńskiego Polskiego Towarzystwa Historycznego. Na przewodniczącą Komisji powołano Kazimierza Jasińskiego. Posiedzeń naukowych w roku sprawozdawczym Komisja nie odbyła.

Przy Wydziale pracowały 4 komitety redakcyjne. Komitet "Roczników", "Zapisek Historycznych", "Fontes" i Komitet "Studia Iuridica". Wydano drukiem w serii "Roczniki TNT":

- 1) S. S a l m o n o w i c z - *Krzystian Bogumił Steiner - toruński prawnik i historyk* (Rocznik 65 z. 2).
- 2) J. L e c h i c k a - *Józef Wybicki - życie i twórczość* (Rocznik 66 z.1).
- 3) B. D a n i l c z u k - *Działalność SPD i PPS zaboru pruskiego w Poznańskim w latach 1891-1914* (Rocznik 66 z. 2).

W serii "Fontes" wydano drukiem:

- 1) B. P a w ł o w s k i - *Protokoły Rady Stanu Księstwa Warszawskiego tom I cz.2* (Fontes, t. 51).

W serii "Zapiski Historyczne" ukazał się tom XXVII z. 1, 2, 3 i 4.

W serii "Studia Iuridica" wydano drukiem:

- 1) E. M i z e r s k i - *Polityka organu przedstawicielskiego w ustawodawstwie Polski Ludowej* (t.I).
- 2) K. S o b c z a k - *Wywiłaszczenie jako instrument gospodarki planowej rad narodowych* (t.II).
- 3) R. M a l i n o w s k i - *Rola rad narodowych w kierownictwie państwowym spółdzielniami produkcyjnymi* (t.III).

Wydział II Filologiczno-Filozoficzny liczył z końcem 1962 roku - 24 członków, w tym 8 członków miejscowych czynnych, 7 miejscowych i 9 zamiejscowych. W roku sprawozdawczym Wydział utracił 2 członków - zmarł 1 członek miejscowy czynny i 1 zamiejscowy. 4 członków miejscowych przeszło do kategorii zamiejscowych, w tym 2 czynnych i 2 miejscowych. Skład prezydium Wydziału do dnia 13 grudnia był następujący: przewodniczący - Tadeusz Czeżowski, zastępca przewodniczącego - Konrad Górski, sekretarz - Artur Hutnikiewicz. W dniu 13 grudnia na zamkniętym

posiedzeniu administracyjnym członkowie czynni Wydziału dokonali wyboru nowego prezydium w składzie: przewodniczący - Tadeusz Czeżowski, zastępca przewodniczącego - Zofia Abramowiczówna, sekretarz - Artur Hutnikiewicz. W okresie sprawozdawczym odbyły się 3 posiedzenia naukowe, na których przedstawiono 8 prac. Poza tym odbyły się w okresie sprawozdawczym 2 zamknięte posiedzenia administracyjne członków czynnych, na których wybrano nowe prezydium Wydziału, dokonano przesunięć personalnych byłych członków miejscowych do kategorii członków zamiejscowych oraz przedyskutowano kandydatury nowych czynnych i miejscowych członków Wydziału. W obrębie Wydziału działały 4 Komisje naukowe oraz Komitet Redakcyjny Prac Wydziału Filologiczno-Filozoficznego. Prace w komisjach przedstawiały się następująco:

Komisja Filologiczna liczyła 15 członków i 16 współpracowników. Zmarło 2 członków Komisji: prof. dr Stefan Srebrny i prof. dr Stanisław Skimina. Przewodniczącym Komisji był Bronisław Nadolski, zastępcą przewodniczącego Eugeniusz Śluszkiewicz, sekretarzem Bożena Osmólska-Piskorska. Komisja odbyła 5 posiedzeń naukowych, na których zreferowano 7 prac. Komisja Filozoficzna liczyła 12 członków i 9 współpracowników. Zmarł 1 członek Komisji. Przewodniczącym był Henryk Elzenberg, sekretarzem Stanisław Gerstmann. Komisja odbyła wspólnie z Oddziałem Toruńskim Polskiego Towarzystwa Filozoficznego 8 posiedzeń naukowych, na których przedstawiono 8 referatów. Komisja Historii Sztuki liczyła 9 członków i 6 współpracowników. Przewodniczącą była Jadwiga Puciata-Pawłowska, sekretarzem Zygmunt Kruszelnicki. Komisja odbyła 1 posiedzenie naukowe, na którym przedstawiono 2 prace. Komisja Bibliografii i Bibliotekoznawstwa liczyła 7 członków i 19 współpracowników. Przewodniczącym był Stefan Burhardt, sekretarzem Leopold Rozentel. Komisja odbyła 1 posiedzenie naukowe, na którym przedstawiono 3 prace.

Komitet Redakcyjny Prac Wydziału Filologiczno-Filozoficznego działał w następującym składzie: przewodnicząca - Halina Turska, członkowie - Zofia Abramowiczówna, Tadeusz Czeżowski, Bronisław Nadolski, Jadwiga Puciata-Pawłowska. W roku

1962 wydano drukiem w serii Prac Wydziału Filologiczno-Filozoficznego następujące pozycje:

- 1) I. D a m b s k a - *Dwa studia z teorii naukowego poznania* (Prace Wydz. Fil.-Filoz., tom XII z. 1, ark. wyd. 8).
- 2) J. P u c i a t a - P a w ł o w s k a - *Artur Grottger* (Prace Wydz. Fil.-Filoz., tom XII z. 3, ark. wyd. 14,25).
- 3) M. G ę b a r o w i c z - *Studia nad dziejami kultury artystycznej późnego renesansu w Polsce* (Prace Wydz. Fil.-Filoz., tom XIII z. 2, ark. wyd. 31).
- 4) T. S k u b a l a n k a - *Neologizmy w polskiej poezji romantycznej* (Prace Wydz. Fil.-Filoz., tom XIII z. 1, ark. wyd. 18,75).
- 5) T. W i t w i c k i - *Badanie praktycznej sprawności umysłowej metodą wkładank* (Prace Wydz. Fil.-Filoz., tom XIII z. 2, ark. wyd. 6,75).

Cztery prace przewidziane w planie wydawniczym na rok 1963 znajdują się w opracowaniu redakcyjnym w Redakcji Naczelnej TNT.

W y d z i a ł I I I - M a t e m a t y c z n o - P r z y r o d n i c z y liczył z końcem okresu sprawozdawczego łącznie 49 członków, wśród nich 15 członków miejscowych czynnych, 13 miejscowych i 21 zamiejscowych. W roku 1962 Wydział utracił 1 członka miejscowego czynnego, wybitnego astronoma - zmarł prof. dr Władysław Dziewulski, 1 członek ozyanny przeszedł do kategorii członków zamiejscowych. W roku sprawozdawczym funkcje przewodniczącego pełnił Jan Zabłocki, zastępcy przewodniczącego - Witold Zacharewicz, sekretarza - Alina Ulińska. Wydział odbył 3 posiedzenia naukowe oraz 1 administracyjne zamknięte, na których zgłoszono i przyjęto do druku 17 prac w ramach planu wydawniczego na rok 1963, w tym 3 prace z dziedziny astronomii, 3 z chemii, 1 z geografii, 5 z botaniki i 5 z zoologii. Do planu wydawniczego na r. 1964 zgłoszono 11 prac, w tym 2 z astronomii, 4 z zoologii, 2 z botaniki i 3 z chemii. W ramach Wydziału istnieją następujące komisje naukowe: Komisja do Badań Przyrodniczych Pomorza i Pojezierza Mazurskiego, Komisja Astronomiczna, Komisja Chemiczna, Komisja Geograficzna i Komisja Muzeum Kopernika. W okresie sprawozdawczym skład komisji i ich władz w stosun-

ku do roku ubiegłego nie uległ zmianie. Komisje te w roku 1962 samodzielnych zebrań naukowych nie odbywały. Ich prace skoordynowane były z terenowymi specjalistycznymi oddziałami pokrewnych towarzystw, jak to: z Polskim Towarzystwem Miłośników Astronomii Oddział w Toruniu, z Oddziałem Polskiego Towarzystwa Geograficznego, z Oddziałem Towarzystwa Chemicznego itp.

Przy Wydziale pracował Komitet Redakcyjny "Studia Societatis Scientiarum Torunensis" podzielony na następujące sekcje: A (Matematyka-Fizyka), B (Chemia), C (Geologia-Geografia), D (Botanika), E (Zoologia), F (Astronomia) i G (Fizjologia).
Wydano drukiem:

- 1) J. Krupowicz i F. Topolińska - *Działanie kwasu chlorosulfonowego na d-karen-3* (Sectio B, vol. IV nr 1).
- 2) A. Ulińska, L. Huppenthal, Z. Wojtczak - *Podział kwasu polimetakrylowego na frakcje metodą adsorpcji na węglu* (Sectio B, vol. IV nr 2).
- 3) I. Czerwńska - *Wpływ chlorku wapnia na temperaturę spleku i jakość klinkieru cementowego* (Sectio B, vol. IV nr 3).
- 4) S. Kamiński - *Badania nad regeneracją amoniaku z płynu pofiltracyjnego w procesie otrzymywania sody przy pomocy wapna palonego* (Sectio B, vol. IV nr 4).
- 5) L. Mazur - *Rentgenograficzno-chemiczne badania siarczanowych produktów wietrzenia pirytu występującego w Dobrzyniu nad Wisłą* (Sectio C, vol. IV nr 2).
- 6) R. Bohr - *Socjologiczne badania perifitonu roślinnego w jeziorze Mamry* (Sectio D, vol. VI nr 1).
- 7) I. Hołownia - *Verpa conica Müll. w Polsce* (Sectio D, vol. VI nr 2).
- 8) Z. Michno - Zatorska - *Porównanie zmian anatomicznych w ogonku liściowym* (Sectio D, vol. VI nr 3).
- 9) K. Górski - *Jan Prüffer* (Sectio E, vol. VI).
- 10) M. Reichert - *Wspomnienie o Janie Prüfferze* (Sectio E, vol. VI).
- 11) K. Petrusiewicz - *Profesor Jan Prüffer jako wychowawca* (Sectio E, vol. VI).

- 12) Z. G r o d z i ń s k i - *Zasady rozwoju naczyń krwionośnych u kręgowców* (Sectio E, vol. VI nr 1).
- 13) K. S e m b r a t - *Ewolucja morfogenetycznych właściwości układu endostyl-tarczycy* (Sectio E, vol. VI nr 2).
- 14) J.H. M a r c h l e w s k i - *Głuszc. Notatki do monografii* (Sectio E, vol. VI nr 3).
- 15) J. N o s k i e w i c z - *Neues Uber die Gattung Camptopoeum Sp n. (Apidae, Hym.)* (Sectio E, vol. VI nr 4).
- 16) J. R a f a l s k i - *Opilio dinaricus Š i l h a v ý mało znany gatunek kosarza* (Opiliones) (Sectio E, vol. VI nr 5).
- 17) I. M i k u l s k a, A. D e m b i ń s k a, B. P i ą t k o w s k a - *Zmienność pająka Eughnata striata (L. K o o h) w izolowanej populacji* (Sectio E, vol. VI nr 6).
- 18) M. K. K o ś c i e l s k a - *Badania nad trofamntonem Agentiaspis fuscicollis D a l m. (Chalcidoidea, Hymenoptera)* (Sectio E, vol. VI nr 7).
- 19) H. A n d r z e j e w s k i, J. C z o p e k, L. S i a n k o w a, H. S z a r s k i - *The Vascularisation of Respiratory Surfaces in Amphibians Reaching Large Body* (Sectio E, vol. VI nr 8).
- 20) M. G r o m a d s k a - *Zmiany metabolizmu oddechowego Lumbricus castaneus S a v. pod wpływem różnych temperatur stałych i przemiennych* (Sectio E, vol. VI nr 9).
- 21) J. W e n g r i s - *Materiały do fauny błonkoskrzydłych (Hymenoptera) najbliższych okolic Wilna* (Sectio E, vol. VI nr 10).
- 22) M. M i k o ł a j s k i - *Observacje nad fauną pluskwia-ków różnoskrzydłych (Hemiptera-Heteroptera) rezerwatu torfowiskowego "Redykajny" pod Olsztynem* (Sectio E, vol. VI nr 11).
- 23) F. B ł a ż e j e w s k i - *Badania morfologiczno-porównawcze nad niektórymi środkowoeuropejskimi gatunkami z rodzaju Meligethes S t e p h. (Nitid. Col.)* (Sectio E, vol. VI nr 12).

- 24) T. W i t k o w s k i - *Wstępne obserwacje nad rozmieszczeniem nicieni żyjących w glebie pod uprawą jęczmienia* (Sectio E, vol. VI nr 13).
- 25) J. Ł o s i ń s k i - *Dalsze studia nad liczebnością Collembola w glebach pól uprawnych* (Sectio E, vol. VI nr 14).
- 26) St. D z i u b a - *Studia nad ekologią środowiskową roztoczy* (Sectio E, vol. VI nr 15).
- 27) W. I w a n o w s k a - *Prof. dr Władysław Dstewulski (wspomnienie pośmiertne)* (Sectio F, vol. III nr 4).
- 28) R. A m p e l, C. I w a n i s z e w s k a - *Badanie struktury drogi mlecznej w wybranych polach w gwiazdozbiorach Aquila-Sagitta i Cassiopeia, Część I Va - Oszacowanie stosunku gęstości płynu do wodoru naturalnego w gwiazdozbiorach Cassiopeia i Sagitta* (Sectio F, vol. III nr 4).
- 29) T. R a k o w i e c k i - *Nowa metoda wyznaczenia całkowitego zaćmienia słońca* (Sectio F, vol. III nr 4).
- 30) T. B o e n i g k - *O libracji długości perihelionów małych planet II* (Sectio F, vol. III nr 4).
- 31) W. D z i e w u l s k i - *Obserwacje wizualne cefeidy T Vulpeculae* (Sectio F, vol. III nr 4).
- 32) W. D z i e w u l s k i - *Obserwacje wizualne cefeidy S Sagittae* (Sectio F, vol. III nr 4).
- 33) W. D z i e w u l s k i - *Mgr Stanisław Tur (wspomnienie pośmiertne)* (Sectio F, vol. III nr 4).
- 34) H. I w a n i s z e w s k i - *Wyznaczenie ekstynkcji i gęstości gwiazd w polu Aquila* (Sectio F, vol. III, nr 5).
- 35) W. D z i e w u l s k i - *Obserwacje wizualne cefeidy DT Cygni* (Sectio F, vol. III nr 5).
- 36) W. D z i e w u l s k i - *Obserwacje wizualne cefeidy FF Aquillae* (Sectio F, vol. III nr 5).
- 37) Z. B a r g i e l - *Chronaksjometryczne badania pobudliwości układu naczynioruchowego ucha królika pod wpływem niektórych środków wazotropowych* (Sectio G, vol. II nr 1)
- 38) W. K ą d z i e l a, E. L i s i c k i, J. H u r y n o w i o z - *Próba rejestracji metodą fotoelektryczną reakcji naczynioruchowych ucha królika* (Sectio G, vol. II nr 2).

39) *K. K n o b l o c h - Badania chronaksjometryczne u świtek morskich w warunkach fizjologicznych i w doświadczalnym zatruciu dwusiarczkim węgla (Sectio G, vol. II nr 3).*

Realizowana przez wymienione wyżej wydziały, komisje i komitety redakcyjne działalność statutowa Towarzystwa przejawiała się w następujących zasadniczych kierunkach: a) akcji wydawniczej publikacji naukowych i popularnonaukowych, b) przeprowadzaniu badań naukowych, c) produkcji mikrofilmowej, d) akcji wymiany wydawnictw i gromadzeniu księgozbioru dzieł naukowych, e) popularyzacji wiedzy i nowych zdobyczy nauki.

Akoja wydawnicza polegająca na opracowywaniu i wydaniu drukiem publikacji naukowych i popularnonaukowych była zasadniczym wyrazem działalności Towarzystwa w roku sprawozdawczym. Plan wydawniczy Towarzystwa na rok 1962 (po wyłączeniu jednej pozycji - Zbiór studiów historyczno-literackich i filologicznych pt. "W kręgu renesansu i romantyzmu", przejętej przez Instytut Badań Literackich PAN) przewidywał:

pozycji własnych	20	o objętości	254,5 ark.
" zleconych	<u>7</u>	"	<u>76,0 "</u>
razem pozycji...	27	"	330,5 ark.

Wydano:

pozycji własnych	20	"	251,5 ark.
" zleconych	<u>5</u>	"	<u>39,5 "</u>
razem pozycji...	25	"	291,0 ark.

Zatem plan wydawnictw własnych zrealizowany został pod względem ilości tytułów w 100%, a pod względem ilości wydanych arkuszy w 90,5% - a to z uwagi na nieukończenie druku jednej planem przewidzianej pozycji (S. Cackowski - Gospodarstwo wiejskie.....) o objętości 17 arkuszy oraz ukazanie się już w roku sprawozdawczym jednej pozycji z planu na rok 1963 - Studia Soc. Sc. Tor., Sectio F (Astronomia, vol. III nr 4) o objętości 2,25 ark. Plan wydawnictw zleconych zrealizowany został pod względem ilości tytułów w 71,4%, a pod względem ilości arkuszy w 52%. Z prac zleconych wyszły w roku sprawozdawczym:

1) *E. M i z e r s k i - Pozycja organu przedstawicielskiego w ustawodawstwie Polski Ludowej.*

- 2) K. S o b c z a k - *Wywłaszczenie jako instrument gospodarki planowej rad narodowych.*
- 3) R. M a l i n o w s k i - *Rola rad narodowych w kierownictwie państwowym spółdzielniami produkcyjnymi.*
- 4) B. P a n i l c z u k - *Działalność SPD i FPS zaboru pruskiego.....*
- 5) J. R e m e r - *Toruń - historia - ludzie - sztuka* (praca popularnonaukowa).

Prace E. Mizerskiego, K. Sobczaka i R. Malinowskiego ukazały się jako pierwsze w nowo utworzonej serii "Studia Iuridica". Nie ukazały się w roku sprawozdawczym dwie zlecone prace popularnonaukowe: "Tuchola - zarys monograficzny", który to tytuł wyszedł z druku w pierwszych dniach stycznia 1963 roku oraz "Monografia Kruszwicy", praca zlecona, zbiorowa, nie przygotowana na czas przez autorów spoza Torunia. Pod względem techniki wykonania prac wydano:

metodą typograficzną	18 prac o objętości	253,5	ark.
" offsetową	4 prace	"	17,5 "
składopisem	3 " " "	"	20,0 "

Udział poszczególnych wydziałów w produkcji wydawniczej w roku 1962 przedstawiał się jak następuje:

Wydział I (łącznie z Zapiskami i "Studia Iuridica") w tym			
4 pozycje zlecone .. pozycji	11...ark.	132,25	
Wydział II	" 5... "	78,75	
Wydział III	" 7... "	64,5	
Wydawnictwa ogólne ("Sprawozdania TNT			
nr 14)	pozycji 1... "	4,5	
razem tytuły prac naukowych.....	24... "	280,0	
Prace popularnonaukowe.....	1... "	11,0	
ogółem jak wyżej tytułów.....	25... "	291,0	

Nakłady finansowe na produkcję wydawniczą ukończoną w roku sprawozdawczym wynosiły..... 1.087.207,- zł

w tym: na honoraria, tłumaczenia,

recenzje itd. (§ 3)	442.470,-
na koszty rzeczowe druku (§9)	644.757,-
Z kwoty tej przypada na wydawnictwa własne:	909.116,-
" " zlecone	178.101,-
razem jak wyżej	1.087.207,- zł

Zatem średni koszt wydania 1 arkusza wynosił w roku sprawozdawczym zł 3.736,- (dla prac I i II Wydziału - 3.636,- zł, a dla prac Wydziału III - 4.023,- zł); jest to w stosunku do roku 1961 koszt wyższy o 261,- zł od jednego arkusza. Fakt ten tłumaczy się dodatkowymi kosztami opracowania i wykonania barwnych obwolut do niektórych tytułów oraz znacznie mniejszą w stosunku do poprzedniego roku produkcją techniką offsetową prac Wydziału III (63 ark. w roku 1961, a tylko 17,5 ark. w roku sprawozdawczym). Zwiększony koszt produkcji związany z wykonaniem obwolut i barwnych okładek wydawnictw został wyrównany przez większe wpływy ze sprzedaży tych. wydawnictw, które mimo że były wydawane w znacznie większych nakładach, rozchodziły się w krótkim czasie. Tym też częściowo tłumaczy się osiągnięcie w roku sprawozdawczym ze sprzedaży wydawnictw własnych 210% kwoty uzyskanej z tego samego tytułu w roku 1961, a mianowicie 311.689,- zł w stosunku do 148.190,- zł w roku 1961. Udział w sprzedaży tej, dokonanej z magazynu Towarzystwa (przez Biuro), wyraża się kwotą 60.217,- zł w stosunku do kwoty 35.178,- zł w roku 1961. Na wzrost sprzedaży wpłynęła sprawniejsza reklama naszych wydawnictw, zwłaszcza wystawianie wydawnictw Towarzystwa w 2 użyczonych mu oknach wystawowych, jak również opracowany przez Biuro i wydany w końcu roku 1961 aktualny spis wydawnictw Towarzystwa, rozesłany ponad 300 instytucjom bibliotecznym i szkolnym. W roku sprawozdawczym został także opracowany i zatwierdzony przez Polską Akademię Nauk plan wydawniczy na rok 1963. Zawiera on 37 pozycji o łącznej objętości 344 arkuszy. Ważnym osiągnięciem w dziedzinie polityki wydawniczej Towarzystwa jest pomyślna realizacja podjętych przez Zarząd, a w szczególności przez Sekretarza Generalnego prof. dr A. Swinarskiego, starań w kierunku zlokalizowania w Toruniu Oddziału Państwowego Wydawnictwa Naukowego. Dzięki przychylnemu ustosunkowaniu się do wysuniętego przez Towarzystwo projektu przez władze PWN, a w szczególności dyrektora naczelnego A. Bromberga i dyrektora Oddziału Łódzkiego E. Dzunzdy, oraz życzliwej pomocy ze strony władz miejskich, powołanie Oddziału PWN w Toruniu stało się faktem dokonany, gdyż Oddział ten z końcem stycznia 1963 roku rozpoczął swoją działalność.

Dalszym, ważnym kierunkiem działalności Towarzystwa w roku sprawozdawczym były badania naukowe. Opracowany przez specjalną Komisję i uchwalony przez Zarząd plan badań na rok 1962 przewidywał 5 badań z przeznaczoną na badania te pomocą finansową ze strony Towarzystwa w łącznej kwocie 40.510,- zł. Przeprowadzono tylko 4 badania przy wykorzystaniu z uchwalonej przez Zarząd na badania naukowe kwoty 28.166,- zł. Zatem plan badań naukowych na rok sprawozdawczy wykonany został pod względem rzeczowym w 80%, a finansowym w 69,5%. Przyczyny tego stanu należy szukać w tym, że przy jednym z planowanych badań ("Zróżła do dziejów ekonomii malborskiej") nie podjęto czynności, na które planowane były nakłady finansowe ze strony Towarzystwa, a drugie poważniejsze badania ("Grodziska wczesnośredniowieczne na terenie Kujaw, ziemi ohełmińskiej i dobrzyńskiej"), wymagające głównie prac terenowych - wykonane zostały tylko częściowo z powodu złych warunków atmosferycznych. W roku sprawozdawczym zostały ustalone przez Zarząd zasady udzielania pomocy finansowej na badania naukowe z budżetu Towarzystwa. Według tych zasad - zgodnie z zaleceniami Akademii Nauk i praktyką stosowaną przez inne towarzystwa naukowe - z pomocy finansowej Towarzystwa korzystać mogą kierownicy badań zasadniczo tylko na zatrudnienie pracowników pomocniczych do związanych z badaniami prac przygotowawczych. Nie odnosi się to do badań zleconych przez Towarzystwo.

Działalność Pracowni Mikrofilmowej polegała nadal na powielaniu metodą fotograficzną starodruków, materiałów archiwalnych i innych dla potrzeb nauki. Głównym zleceniodawcą Pracowni od szeregu już lat jest Państwowe Archiwum Dokumentacji Mechanicznej w Warszawie, dla którego na podstawie rokrocznie odnawianych umów Pracownia wykonuje reprodukcje materiałów z archiwów państwowych celem ich przechowywania i zabezpieczenia. W roku sprawozdawczym zmikrofilmowano kolejne zasoby Archiwum Państwowego w Toruniu. Z usług Pracowni Mikrofilmowej korzystały w roku sprawozdawczym również inne placówki naukowe i społeczne jak: Zakłady naukowe UMK, Zakłady Historii Nauki i Techniki oraz Słowianoznawstwa PAN w Warszawie, Instytut Badań Literackich w Warszawie, Muzeum Historyczne w Warszawie, Katedry Literatury Wyższej Szkoły Peda-

gogioznej w Gdańsku, Ośrodek Dokumentacji Zabytków w Warszawie, Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Bydgoszczy, Filharmonia Państwowa w Bydgoszczy, Książnica Miejska w Toruniu i inne. Także liczne były zamówienia na reprodukcje materiałów archiwalnych ze strony indywidualnych pracowników nauki. Dla zasobów własnych wykonała Pracownia w roku sprawozdawczym powiększenia z mikrofilmu Katastru Fryderycjańskiego Prus Królewskich z r. 1772, ukrywanego w okresie dwudziestolecia przed badaczami polskimi przez władze niemieckie w Berlinie, a stanowiącego jedno z najcenniejszych źródeł dla historii Pomorza Gdańskiego. Z mikrofilmu tego, użyczonego przez Instytut Historii PAN - wykonano dotąd ok. 4000 odbitek, tj. około połowy, a materiały - w miarę wykonania - były już wykorzystywane przez naukowców ośrodka toruńskiego, a także przyjezdnych. Pracownia wykonywała również mikrofilmy dla zasobów własnych w ramach wymiany zagranicznej z Archiwum w Getyndze oraz fotokopie z mikrofilmu zaginionego dziś rękopisu A. Bitterfelda "De activa et contemplativa" - dedykowanego Królowej Jadwidze. Ilościowo produkcja Pracowni Mikrofilmowej przedstawia się jak następuje. Wykonano:

Mikrofilmy:

1) dla Archiwum Dokumentacji Techn. w Warszawie.....	30.360	
2) dla różnych instytucji naukowych i indywidualnych naukowców.....	8.139	
3) dla zasobów TNT.....	541	
4) pozytywów na zamówienia indywidualne...	<u>991</u>	40.031

Powiększenia:

1) na zamówienia różnych instytucji naukowych.....	2.446	
2) dla zasobów TNT.....	<u>4.138</u>	6.584
r a z e m		<u>46.615</u>

W stosunku do roku 1961 stanowi to mniej o 26.744 zdjęć. Tłumaczyć to należy wykonaniem w roku sprawozdawczym większej partii powiększeń o znaczniejszych rozmiarach, zatem pracochłonnějších, dalej dłuższą chorobą kierownika Pracowni oraz nieobsadzeniem przez okres 8 miesięcy stanowiska korektora (dla braku kandydata). Zmniejszona produkcja pociągnęła za sobą niewykonanie planu wpływów z produkcji mikrofilmowej.

Preliminarz budżetowy na rok 1962 przewidywał wpływy gotówkowe z tej produkcji w kwocie ..... 75.000,- zł
a faktyczne wpływy gotówkowe wyniosły tylko... 55.155,- zł
zatem mniej o ..... 19.845,- zł
Gdy jednakże do wpływów gotówkowych w kwocie .. 55.155,- zł
doliczyć wartość produkcji wykonanej i dostarczonej, lecz dotąd nie uregulowanej przez odbiorców w kwocie..... 1.486,- zł
dalej wartość z produkcji dla zasobów Towarzystwa..... 21.523,- zł
oraz wartość otrzymanych w drodze wymiany mikrofilmów..... 917,- zł
wartość całej produkcji Pracowni Mikrofilmowej w roku sprawozdawczym równa się kwocie..... 79.081,- zł
Ponieważ koszt utrzymania Pracowni Mikrofilmowej w roku 1962 wynosił (łącznie z kosztami personalnymi, materiałami itd.)..... 73.787,- zł
nadwyżka wartości produkcji Pracowni nad kosztami produkcji wynosiła w tym roku..... 5.294,- zł
Zatem przy bardzo cennych dla nauki usługach Pracownia Mikrofilmowa wypracowała w roku sprawozdawczym, mimo poważnych trudności, swoje koszty utrzymania, wzmacniając tym samym podstawy materialne swego istnienia.

Akcja wymiany wydawnictw własnych na wydawnictwa innych instytucji krajowych i zagranicznych była również w roku sprawozdawczym żywa. Utrzymywano kontakty wymienne z 41 instytucjami krajowymi oraz 156 instytucjami zagranicznymi w 28 krajach.

Otrzymaliśmy egz. wymiennych od instytucji krajowych		368 egz.	
otrzymaliśmy egz. wymiennych od instytucji zagranicznych		<u>1.225</u> "	1.593
Wysłaliśmy " " do "			
krajowych		182 egz.	
Wysłaliśmy " " " "			
zagranicznych		<u>739</u> "	921

Dzięki tej wymianie księgozbiorów Towarzystwa, który wynosił w końcu roku sprawozdawczego 34.766 tomów, rośnie rokrocznie

o przeszło 1.000 egzemplarzy dzieł naukowych zagranicznych bez potrzeby wydawania dewiz. Wartość szacunkowa księgozbioru Towarzystwa w depozycie Książnicy Miejskiej wynosiła na dzień 31 XII 1962 roku -457.807,- zł. Towarzystwo prenumerowało w roku sprawozdawczym 6 czasopism zagranicznych i 15 krajowych.

W zakresie popularyzacji wiedzy ważną rolę odgrywały nadal publikacje Towarzystwa, zwłaszcza z zakresu historii Pomorza i prace źródłowe dotyczące tego terenu. Szczególnym popytem cieszyły się wydawnictwa popularnonaukowe. Publikacje Towarzystwa, coraz liczniej nabywane przez biblioteki terenowe, nauczycieli i samokształcące się osoby, stanowiły ważne źródło wzbogacenia wiedzy licznych osób.

Dla akcji odczytowej rok sprawozdawczy nie był pomyślny. Wygłoszono tylko dwa odczyty publiczne, a mianowicie:

19 lutego 1962 r. odczyt prof. dr K a z i m i e r z a L e p s z e g o pt. *Z dziejów kulturalnych związków Pomorza ze Szwecją w XVI w.*

20 listopada 1962 r. odczyt prof. dr K a z i m i e r z a W y k i pt. *O paralelizmach ludowych w poezji Adama Mickiewicza.*

Natomiast żywy był udział członków Towarzystwa w charakterze prelegentów w imprezach i odczytach zorganizowanych przez inne organizacje społeczne. Liczne zebrania i posiedzenia odbyły się w ramach wydziałów i komisji, gdzie dyskutowane były prace naukowe i wyniki badań naukowych oraz wygłaszane liczne referaty. Takich zebrań i posiedzeń odbyło się w roku sprawozdawczym 38, na których wygłoszono 50 referatów.

Do popularyzacji wydawnictw Towarzystwa przyczyniły się dwie stałe wystawy publikacji Towarzystwa w oknach wystawowych przy ul. Różanej i przy Rynku Staromiejskim w Toruniu, jak również udział Towarzystwa w wystawie książek zorganizowanej w maju 1962 roku w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie z okazji 10-lecia Polskiej Akademii Nauk.

Przedstawione wyżej w głównych zarysach sprawozdanie z działalności Towarzystwa w roku 1962 świadczy o pomyślnym jego rozwoju, a to dzięki harmonijnym wysiłkom wszystkich wydziałów, komisji i komitetów redakcyjnych, jak również dzie-

ki sprawnie działającym komórkom administracyjno-technicznym. Do komórek tych należą: Biuro Administracyjno-Finansowe, Pracownia Mikrofilmowa i Sekretariat Redakcji Naczelnej. W komórkach tych w roku sprawozdawczym zatrudnionych było:

pracowników umysłowych na pełnych etatach.....	8
" " " niepełnych "	3
usługowych (płatnych godzinowo).....	<u>2</u>
razem.....	13 osób.

Dyrektorem Administracyjnym był... mgr Alojzy Kirstein
Kierownikiem Pracowni Mikrofil-

mowej	- mgr Krystyna Porębska
Sekretarzem Redakcji Naczelnej	- mgr Amalia Rosińska
Kierownikiem Sekretariatu Biura	- Helena Jeśmanowa
Główną Księgową	- Agnieszka Orłowska
Kierownikiem Działu Wymiany	- Maria Chełmicka
Kasjerem - referentem Zbytu	- Aleksandra Szulc

W działalności Towarzystwa w roku sprawozdawczym było niewątpliwie szereg osiągnięć, a mianowicie: 1) dalszy wzrost ilości członków (z 256 do 275), 2) ukazanie się pierwszych publikacji w nowo utworzonej serii "Studia Iuridica", 3) wzrost o 15,5 arkuszy produkcji wydawniczej w stosunku do roku poprzedniego, 4) wzrost dyscypliny w terminowym złożeniu maszynopisów do teki redakcyjnej i przeprowadzeniu korekt autorskich, 5) wciąganie do prac w niektórych komisjach młodszych pracowników nauki, 6) wzmoczenie reklamy dla wydawnictw Towarzystwa, 7) znaczne zwiększenie zbytu wydawnictw własnych, 8) pełnym sukcesem uwieńczone starania Towarzystwa o utworzenie w Toruniu Oddziału Państwowego Wydawnictwa Naukowego. Do trudności, na jakie napotykała praca Towarzystwa w okresie sprawozdawczym zaliczyć należy: 1) małą aktywność niektórych komisji, 2) niedostateczną działalność odczytową, 3) przekazywanie do druku często niedopracowanych maszynopisów, co powoduje konieczność znaczniejszych korekt po składzie i przedraża koszty druku, 4) brak zainteresowania większości autorów dla zbytu ich publikacji. Dla dalszego uaktywnienia działalności Towarzystwa należałoby w roku 1963 dążyć do zrealizowania następujących postulatów: 1) zwiększyć liczebność członków o pracowników nauki ośrodka toruńskiego pozostają-

cyh jeszcze poza Towarzystwem, 2) uaktywnić działalność komisji, 3) wzmóc akcję odczytową - opracować i realizować w porozumieniu z Wydziałami plan odczytów na rok 1963, 4) opracować tematykę prac popularnonaukowych - ewentualnie rozpiścić konkurs - i realizować w szerszym zakresie produkcję prac popularnonaukowych, 5) uwzględnić w planach wydawniczych w szerszym zakresie prace dotyczące aktualnych zagadnień społecznych, gospodarczych i technicznych, 6) wzmóc zbyt wydawnictw Towarzystwa przez skuteczną reklamę i okazywanie większego zainteresowania akcją tej przez autorów.

Skoro w działalności Towarzystwa w roku sprawozdawczym były sukcesy i pozytywne osiągnięcia, to były one w wielkiej mierze wynikiem ofiarnej i pełnej poświęcenia pracy wszystkich komórek organizacyjnych Towarzystwa. Wyrażam im w imieniu Zarządu serdeczne podziękowanie i słowa uznania. Serdeczne słowa podziękowania składam w imieniu Zarządu Polskiej Akademii Nauk za zawsze życzliwy i pełen zrozumienia dla potrzeb Towarzystwa stosunek. Skoro od szeregu lat tak pomyślnie przebiega realizacja planów wydawniczych Towarzystwa, to jest to niemalą zasługą Państwowego Wydawnictwa Naukowego, z którym stosunki Towarzystwa układają się od szeregu lat jak najbardziej harmonijnie. Tak ze strony Oddziału PWN w Łodzi, jak również ze strony Dyrekcji w Warszawie spotykało się Towarzystwo zawsze, więc także w roku sprawozdawczym, z pełnym życzliwością i zrozumieniem podejściem do naszych potrzeb. Wyrazem szczególnej życzliwości dla potrzeb Towarzystwa była decyzja Dyrekcji PWN utworzenia w Toruniu Oddziału PWN. Toteż za dotychczasową harmonijną współpracę z Towarzystwem naszym, jak również za życzliwą i tak szybko zrealizowaną decyzję utworzenia w Toruniu Oddziału Państwowego Wydawnictwa Naukowego, składam Dyrekcji PWN, szczególnie Dyrektorowi Naczelnemu A. Brombergowi, jak również Dyrektorowi Oddziału Łódzkiego E. Dzundzy serdeczne podziękowanie. Szczególne podziękowanie pragnę wyrazić Redaktorowi Naczelnemu profesorowi Hutnikiewiczowi za bezinteresowne, ofiarne i sprężyste kierowanie sprawami wydawniczymi Towarzystwa. Drukarniom, tj. Toruńskim Zakładom Graficznym i Drukarni Dziełowej za sprawne, solidne i zawsze chętne wykonywanie zlecanej im produkcji publikacji

Towarzystwa - należą się serdeczne słowa uznania i podziękowania. W końcu pragnę nowoutworzonemu w Toruniu Oddziałowi Państwowego Wydawnictwa Naukowego na ręce jego dyrektora mgra Henryka Zielińskiego złożyć serdeczne życzenia pomyślnego rozwoju tak ważnej i pożytecznej dla ruchu wydawniczego w ośrodku toruńskim placówki w przekonaniu, że współpraca placówki tej z naszym Towarzystwem będzie harmonijna i owocna.

(-) *Marian Michniewicz*

(-) *Konrad Górski*

Sekretarz Generalny TNT

Prezes Zarządu TNT

S P R A W O Z D A N I E
SKARBNIKA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU
za rok 1962

TNT prowadziło w roku sprawozdawczym rachunkowość stosownie do przepisów zarządzenia Ministra Finansów z dnia 27 III 1958 r. w sprawie zasad opracowania projektu budżetu, prowadzenia rachunkowości oraz sporządzania sprawozdań w instytucjach społecznych dotowanych z budżetu Państwa (Monitor Polski poz. 166). Instytucją dotującą działalność TNT jest PAN, która badała przez swoje organa rachunkowość TNT i w całości ją zatwierdziła. Sprawozdanie ogólne z wykonania budżetu, bilans na dzień 31 XII 1962 r. i sprawozdanie analityczne wraz z załącznikami wyłożone zostały na stole prezydialnym. Dokumenty powyższe przedstawiają w szczególności operacje finansowe naszego Towarzystwa; zebrani mieli możliwość z dokumentami tymi się zapoznać. Przedkładając powyższe sprawozdania, chciałbym dodać do powyższych dokumentów kilka uwag, pozwalających zebranych zorientować się w całokształcie zamknięć rachunkowych, porównać plany finansowe z wynikami roku 1962 i dać ocenę położenia finansowego naszego Towarzystwa.

I. Na wstępie wyjaśnienia dotyczące terminologii sprawozdań: Działalność statutowa obejmuje w dochodach składki członkowskie i wpływy ze sprzedaży mikrofilmów, a w rozchodach wydatki na płace pracowników i koszty administracyjne. Pozycja

pod nazwą: "Produkcja niewydzielona" zawiera dane o działalności wydawniczej Towarzystwa.

D o c h o d y

Suma dochodów planowanych na rok 1962 wynosi 1.935.881,- zł, rzeczywiste wpływy z dochodów 2.104.231,- zł. Wykonanie budżetu przekroczyło zatem w dochodach plan o 168.350,- zł. Dochody składają się w szczególności z następujących pozycji: pośród dochodów z działalności statutowej składki wynoszą zamiast planowanych 5.500,- zł 6.180,- zł, natomiast wpływy ze sprzedaży mikrofilmów zaplanowane na 75.000,- zł wyniosły tylko 56.265,- zł, przez co dochody z działalności statutowej zamiast zaplanowanych 80.500,- dały 63.188,40,- zł. Dochody z produkcji niewydzielonej wyniosły zamiast zaplanowanych w roku 1962 120.000 zł - 486.855,- zł, w tym dochody ze sprzedaży wydawnictw 311.689,- zł. Resztę dochodów stanowi dotacja PAN w wysokości 1.150.000,- zł oraz pozostałość na początku roku środków obcych, przeznaczonych na zadania zlecone w wysokości 400,063,- zł. W sumie powyższej mieszczą się środki przyznane w roku 1961 przez PAN na wydawnictwa określonych dzieł w łącznej sumie 199.807,- zł, a mianowicie na wydawnictwo III tomu *Akt Stanów Prus Królewskich*, na dzieło Cackowskiego *Gospodarstwo wiejskie w dobrach biskupstwa chełmińskiego* oraz na 4 prace z dziedziny prawa. Reszta środków obcych w sumie 200.256,- zł przeznaczona jest na druk dzieł zleconych przez Prezydium WRN w Bydgoszczy oraz przez prezydium MRN w Toruniu, Kruszwicy i Tucholi.

R o z c h o d y

Planowane rozchody na rok 1963 wynosiły 1.935.881,- zł, wydano natomiast 1.597.911,- zł, czyli mniej o 337.870,- zł. Różnica powyższa powstała przede wszystkim dlatego, że planowano wydanie 356 arkuszy druku, podczas gdy w rzeczywistości w roku sprawozdawczym przekazano do druku 291 arkuszy. W szczególności przedstawiają się poszczególne rozchody jak następuje: koszty działalności statutowej, a więc płace pracowników i koszty administracyjno-gospodarcze nie uległy poważ-

nym zmianom. Zaplanowane były na 376.331,- zł, wydano 373.973,- zł. Wydatki na działalność wydawniczą przedstawiają się jak następuje: Na wydawnictwa własne zaplanowano wydatki w wysokości 1.217.250,- zł, wydano natomiast na wydawnictwa własne 981.178,- zł i na wydawnictwa zlecone 229.512,- zł, czyli razem 1.210.690,- zł. Wydatki były zatem o 337.159,- zł niższe od zaplanowanych. Różnica powyższa powstała przez to, że pewna ilość arkuszy wydawniczych przewidziana w planie finansowym ostatecznie nie weszła do planu wydawniczego. Honoraria zaplanowane na sumę 693.400,- zł wyniosły 507.210,- zł, czyli mniej o ca. 186.000,- zł. Zaplanowane koszty rzeczowe wynosiły 854.400,- zł, a wydatki 703.480,- zł, czyli mniej o ca. 151.000,- zł, co daje razem 337.000,- zł.

II. Bilans Towarzystwa na dzień 31 XII 1961 r. zamykał się po obydwóch stronach sumą 2.804.084,- zł. Bilans na dzień 31 XII 1962 r. zamknięty został sumą 3.087.281,- zł. Suma bilansowa podniosła się zatem o 283.207,- zł. Główne zmiany przedstawiają się jak następuje: w środkach trwałych nastąpiło podwyższenie o 75.853,- zł, na którą składają się w pierwszym rzędzie zwiększona wartość zbiorów bibliotecznych oraz zwiększona wartość zbiorów archiwum mikrofilmów. Fundusz środków obrotowych wyniósł na początku roku 1962 1.759.995,- zł i podniósł się po przeksięgowaniu salda dochodów i kosztów do sumy 2.095.723,- zł, czyli o 335.768,- zł. TNT posiadało w dniu zamknięcia środki pieniężne w wysokości 565,833,- zł, z których część w sumie 395.282,- zł stanowiła fundusz środków własnych, a kwota 170.551,- zł stanowiła fundusz środków obcych, które przeznaczone są na wykonanie prac zleconych.

III. Przy zakończeniu niniejszego sprawozdania chciałbym dodać kilka uwag: 1) Dochody z wydawnictw książkowych zaplanowane na 120.000,- zł dały w rzeczywistości kwotę 486,865,- zł, w którym to dochodzie mieszczą się wpływy ze sprzedaży wydawnictw w wysokości 311.689,- zł. Kilkakrotne przekroczenie zaplanowanej sumy dochodów osiągnięte zostało w dużej mierze dzięki dziełom, których wydawnictwo okazało się bardzo pokupne. Należy do nich *Artur Grottger - J. Puciata-Pawłowskiej*, *Toruń - historia-ludzie-sztuka* J. Remera, *Studia nad dziejami kultury artystycznej późnego renesansu* - M. Gę-

barowicza i kilka innych. Niezależnie od powyższych bestsellerów podniosła się sprzedaż ogólna wydawnictw Towarzystwa dzięki intensywnemu reklamowaniu przez Towarzystwo swoich wydawnictw, za którą to działalność należy się szczególne uznanie dla Dyrekcji Biura Towarzystwa. 2) Pracownia Mikrofilmów nie dała w tym roku przewidzianych dochodów ze sprzedaży mikrofilmów, która planowana była na sumę 75.000,- zł, osiągnęła natomiast kwotę 56.265,- zł. Niewykonanie planu sprzedaży nie spowodowało deficytowości Pracowni Mikrofilmów. Sprawozdanie wynikowe wykazuje bowiem, że zamiast mikrofilmów przeznaczonych na sprzedaż wykonano mikrofilmy dla archiwum TNT na kwotę 21.523,- zł, dzięki czemu pokryta została całość wydatków TNT na Pracownię Mikrofilmów w roku 1962 i wykazane zostało saldo dochodowe w kwocie 4.917,- zł. Wykonanie przez Pracownię Mikrofilmów większej ilości mikrofilmów na rzecz archiwum TNT uważać należy za objaw dodatni. 3) Bilans Towarzystwa zamknięty w roku 1961 wykazuje środki pieniężne na sumę 585.381,- zł, bilans przedstawiony obecnie do zatwierdzenia wykazuje środki pieniężne w kwocie 565.833,-. Środki gotówkowe Towarzystwa utrzymały się zatem mniej więcej na wysokości roku poprzedniego. Środki powyższe są w dużej mierze zaangażowane w działalności wydawniczej Towarzystwa. Sytuacja finansowa Towarzystwa i możliwość prowadzenia akcji wydawniczej w dotychczasowych rozmiarach zależna jest oczywiście w pierwszym rzędzie od dotacji, którą PAN przyzna Towarzystwu na rok 1963. Działalność wydawnicza Towarzystwa będzie musiała w roku 1963 być dostosowana do wysokości tejże dotacji.

(-) *Stefan Dembiński*

Skarbnik TNT

(-) *Konrad Górski*

Prezes Zarządu TNT

B I L A N S

A K T Y W A

Towarzystwa Naukowego w Toru-

Wyszczególnienie	S u m y	
	szczegółowe	ogólne
Środki podstawowe		
1. 510 - środki trwałe	128.053,90	
2. 511 - inwentarz	<u>650.806,24</u>	778.860,14
Środki pieniężne		
1. gotówka w banku	564.948,73	
2. gotówka w kasie	<u>885,18</u>	565.833,91
Materiały		
1. Materiały pomocnicze, surowce	<u>15.988,01</u>	15.988,01
2. drobne krótkotrwałe przedmioty w użytkowaniu	<u>5.324,83</u>	5.324,83
3. wyroby przemysłowe		
a) wydawnictwa w magazynie TNT	740.450,95	
b) " w komisach	<u>526.578,85</u>	1.267.029,80
c) mikrofilmy	<u>1.544,61</u>	1.544,61
Wartość produkcji w toku		
1. wydawnictw własnych	<u>321.763,33</u>	321.763,33
2. wydawnictw obcych - na zlecenia	<u>27.488,20</u>	27.488,20
Koszty do rozliczenia różne	<u>4.277,91</u>	4.277,91
Należności		
1. wierzyciele	90.952,76	
2. dłużnicy	<u>8.218,05</u>	99.170,81
		<u>3.087.281,55</u>

Toruń, dnia 31 stycznia 1963 r.

(-) Agnieszka Orłowska

Główny Księgowy TNT

Wyszczególnienie	S u m y	
	szczegółowe	ogólne
F u n d u s z e		
1. Fundusz w środkach podstawowych	<u>778.860,14</u>	778.860,14
2. Fundusz w środkach obrotowych	<u>2.095.723,98</u>	2.095.723,98
3. Fundusz obcy - na zadania zlecone	<u>198.039,30</u>	198.039,30
Z o b o w i ą z a n i a		
1. Wierzyciele	9.869,25	
2. Dłużnicy	1.924,85	
3. Wynagrodzenia	2.000,-	
4. Rozrachunki <u>publiczno-prawne</u>	<u>864,03</u>	14.658,13
		<u>3.087.281,55</u>

(-) *Stefan Dembiński*
 Skarbnik TNT

(-) *Marian Michniewicz*
 Sekretarz Generalny TNT

PROTOKÓŁ KOMISJI REWIZYJNEJ

Komisja Rewizyjna Towarzystwa Naukowego w Toruniu wskła-
dzie: prof. dr Wojciech Hejnosz - przewodniczący, prof. dr
Eugeniusz Słuszkiewicz - członek odbyła posiedzenie w dniu
15 lutego 1963 r. w obecności skarbnika dra S. Dembińskiego,
Dyrektora Administracyjnego mgra Alojzego Kirsteina i Główn-
nej Księgowej Agnieszki Orłowskiej. Na wstępie Komisja zapo-
znała się z bilansem Towarzystwa za rok 1962 oraz z protoko-
łem przyjęcia tego bilansu łącznie ze sprawozdaniami finan-
sowymi przez Biuro Finansowe Polskiej Akademii Nauk. Bilans
ten zamyka się na dzień 31 XII 1962 kwotą 3.087.281,55,- zł.
Komisja porównując obroty Towarzystwa w ciągu ostatnich lat,
stwierdza coraz większy rozwój działalności Towarzystwa. Po-
nadto stwierdza znaczny wzrost dochodów własnych ze sprzeda-
ży wydawnictw za rok sprawozdawczy. Planowany dochód ze sprze-
dazy wydawnictw w kwocie 120.000,- zł został przekroczony
o 191.000,- zł. Dalej stwierdza Komisja, że mimo starań ze
strony Redakcji Naczelnej w kierunku możliwie taniego wyda-
wania publikacji Towarzystwa, są wypadki dość poważnych kosz-
tów korekt autorskich, spowodowanych przekazywaniem do druku
przez niektórych autorów maszynopisów nie dopracowanych. Ko-
misja zaleca sprawie tej poświęcić nadal jak najwięcej uwagi.
Ponadto Komisja zwraca uwagę na małą aktywność w działalno-
ści odczytowej i zaleca działalność tę ożywić w przyszłych
pracach Towarzystwa.

Komisja sprawdziła wyrywkowo zapisy w księgowości z dowo-
dami rachunkowymi i stwierdziła ich rzetelność i zgodność. Na
tej podstawie Komisja Rewizyjna wnosi o udzielenie absoluto-
rium Zarządowi za rok 1962.

Toruń, dnia 13 lutego 1963 r.

Członek:

(-) E. Słuszkiewicz

Przewodniczący:

(-) W. Hejnosz

ZMIANY W SKŁADZIE TOWARZYSTWA

Nowi członkowie zwyczajni:

- Bieniak Janusz, dr fil., Toruń, Rybaki 53.
- Daszkiewicz Wiesław, dr praw, doc. postępowania karnego UMK, Poznań, Ratajczaka 40/5.
- Dąbrowska Krysztyna, mgr fil., st. asyst. Katedry Zespołowej Historii Literatury Polskiej UMK, Toruń, Matejki 28.
- Głębowicz Bogdan, dr fil., adiunkt Katedry Historii Polski i Powszechnej XIX i XX wieku UMK, Toruń, Kasprowiczka 14.
- Janosz-Biskupowa Irena, dr fil., dyrektor Archiwum Miejskiego, Toruń, Kraszewskiego 20/22.
- Łukaszewicz Witold, dr fil., prof. historii Polski i powszechnej nowożytnej UMK, Toruń, Kraszewskiego 20/22.
- Łobocki Jan Modest, dr, inż. arch., Bydgoszcz, Szymanowskiego 1/24.
- Kunicki Aleksander, dr praw, doc. prawa cywilnego UMK, Lublin, Krakowskie Przedmieście 49.
- Maciejewski Jerzy, mgr fil., st. asyst. Katedry Filologii Polskiej UMK, Toruń, Bydgoska 78 m.2.
- Mandybur Władysław, Toruń, Stawki-Północ 55/57.
- Michałski Leszek, dr, adiunkt Katedry Fizjologii Roślin UMK, Toruń, Kraszewskiego 20/22.
- Michnowska Maria, mgr, adiunkt Katedry Historii Sztuki UMK, Toruń, Rynek Wełniany 1, bl. 12.
- Nahlík Stanisław, dr praw, doc. prawa międzynarodowego UMK, Warszawa, Goszczyńskiego 20 m.8.
- Nostiz-Jackowska Felicja, kierownik Ośrodka Ruchu Turystycznego PTTK, Toruń, Szeroka 37.
- Osmólska-Piskorska Bożena, dr fil., doc. historii literatury polskiej UMK, Toruń, Wyspiańskiego 17.

- P l e ś n i a r s k i B o l e s ł a w, dr fil., st.wykl.UMK,
Toruń, Mostowa 21.
- S k u b a l a n k a T e r e s a, dr fil., adiunkt Katedry
Filologii Polskiej UMK, Toruń, Kraszewskiego 20/22.
- S ł a w i ń s k i I r e n e u s z, mgr konserwatorstwa i za-
bytkoznawstwa, projektant architektury Prac. Konserw.Zab.
Toruń, Konopnickiej 22/10.
- S ł o m i ń s k i J ó z e f, dr matematyki, doc. matematyki
UMK, Toruń, Batorego 7.
- S t ę ś l i c k a - M y d l a r s k a W a n d a, dr, prof.
nadzw. antropologii UMK, Toruń, Idzikowskiego 2 m.6.
- S t e y e r D o n a l d, dr nauk hum., doc. historii Polski
nowożytnej UMK, Toruń, Mickiewicza 7.
- S z u p r y c z y ń s k i J a n, dr, adiunkt Instytutu Geo-
grafii PAN, Toruń, Małe Garbary 2/6.
- T o m c z a k A n d r z e j, dr, adiunkt Katedry Archiwisty-
ki i Nauk Pomocniczych Historii UMK, Toruń, Rydgoska 50/52.
- W a r k a ł ł o W i t o l d, dr prawa, prof. prawa rzymskie-
go UMK, Warszawa, Al. Zjednoczenia 3/9.
- W o l n i k o w s k i A d a m, Przewodniczący Miejskiej Ko-
misji Planowania Gospodarczego w Grudziądzu, Grudziądz,
Murowa 29.

N o w i c z ł o n k o w i e W y d z i a ł ó w:

Miejscowi:

- S t e y e r D o n a l d, dr nauk hum., doc. nowożytnej hi-
storii Polski UMK, Toruń, Mickiewicza 7.

C z ł o n k o w i e z m a r l i:

Bronisław	Pawłowski	6 I 1962
Władysław	Dziewulski	6 II 1962
Eugeniusz	Bautro	9 IX 1962
Stanisław	Skimina	19 IX 1962
Stefan	Srebrny	12 X 1962
Paweł	Czaplewski	12 I 1963

MATERIAŁY BIO- I BIBLIOGRAFICZNE CZŁONKÓW
WYDZIAŁÓW TOWARZYSTWA

(ciąg dalszy)

W y d z i a ł I

STEYER DONALD urodził się w dniu 17 lipca 1921 r., jako syn oficera marynarki wojennej, Włodzimierza Steyera i Janiny z Boczkowskich. Do roku 1939 mieszkał stale na wybrzeżu (z wyjątkiem dwóch lat spędzonych w Tulonie we Francji). W 1939 roku ukończył w Gdyni I klasę liceum humanistycznego. Świadectwo dojrzałości otrzymał w Warszawie w 1942 r. na tajnym komplecie. W latach okupacji działał do wiosny 1942 r. w nielegalnej organizacji harcerskiej w Toruniu, pracując jednocześnie jako robotnik ogrodowy. Po przedostaniu się do Warszawy był członkiem Armii Krajowej i brał udział w Powstaniu Warszawskim. Został odznaczony Krzyżem "Virtuti Militari" V klasy oraz Krzyżem Walecznych. Przebywał ok. pół roku w niewoli niemieckiej, a następnie do grudnia 1946 roku we Włoszech i Anglii w Wojsku Polskim. Po powrocie do kraju wstąpił w roku 1947 na Wydział Prawa UMK w Toruniu, który ukończył w 1951 r., uzyskując stopień magistra praw. Przez dwa lata był asystentem przy Katedrze Teorii Państwa i Prawa na UMK. Po czasowej likwidacji Wydziału, od kwietnia 1953 roku rozpoczął pracę naukową w Zakładzie Historii Pomorza Instytutu Historii PAN, pod kierownictwem prof. dr St. Koszowskiego. Zajmował się głównie historią najnowszą regionu pomorskiego,

ze szczególnym uwzględnieniem problematyki robotniczej w latach międzywojennych 1918-1939. W lutym 1958 r. przeprowadził w Instytucie Historii PAN w Warszawie obronę pracy kandydackiej (doktorskiej), na temat: "Problemy robotnicze Gdyni 1926-1939". Promotorem był doc. dr Fr. Ryszka. W r. 1958 w związku z reaktywowaniem Wydziału Prawa na UMK objął stanowisko adiunkta przy Katedrze Prawa Państwowego, pozostając równocześnie nadal w Zakładzie Historii Pomorza I H PAN. W okresie dotychczasowej pracy naukowej opublikował szereg prac, broszur, artykułów, recenzji itd., dotyczących głównie historii Pomorza w latach międzywojennego dwudziestolecia. Ostatnio rozpoczął badania nad stosunkiem ugrupowań robotniczych do spraw ustrojowych w Polsce w latach 1918-1939. W roku 1961 na podstawie rozprawy habilitacyjnej pt. "Organizacje robotnicze na terenie woj. pomorskiego w latach 1920-1939" uzyskał na Uniwersytecie M. Kopernika stopień naukowy docenta, pracując od jesieni tego roku jako docent etatowy przy Katedrze Historii Polski i Powszechnej XIX i XX wieku. Na stanowisku tym pozostaje do dzisiaj. W roku 1962 został mianowany Kierownikiem Zakładu Historii Polski XIX i XX w. w ramach w.w. Katedry. Od września 1962 r. pełni funkcję prodziekana Wydziału Humanistycznego UMK.

S p i s w a ż n i e j s z y c h p r a c : a) W y d a w n i c t w a k s i ą ż k o w e : 1) Problemy robotnicze Gdyni 1926-1939, Gdańskie Tow. Naukowe, Gdańsk 1959, s. 177. 2) Organizacje robotnicze na terenie woj. pomorskiego w latach 1920-1939, Wydawnictwo UMK, Toruń 1961, s. 238. b) B r o s z u r y p o w i e l a n e : 3) PPS-Lewica na Pomorzu w latach międzywojennych, Bydgoszcz 1959, Sesja Naukowa 40-lecia KPP, s. 33. 4) Zarys działalności KPP na tle gdyńskiego ruchu robotniczego, Gdańsk 1959, s. 66. c) A r t y k u ł y : 5) Położenie i walki marynarzy i robotników portowych w Gdyni, Kwartalnik Historyczny t. LXII nr 4/5, s. 108-159. 6) Kapitał zagraniczny w gospodarce morskiej Polski w latach 1920-1939, Zapiski Historyczne, t. XXI, z. 3/4, 1955, s. 108-153. 7) Z działalności PPS-Lewicy w Grudziądzu w latach 1929-1931, "Studia i materiały do dziejów Wielkopolski i Pomorza", t. IV, z. 2, 1958, s. 127-152. 8) Początki działalności organizacji robotniczych w Gdyni 1926-1928, "Szczecin", 1958, nr 10, s. 21-28. 9) Z historii krążownika "Bałtyk", Przegląd Morski, 1958, nr 10, s. 93-96. 10) Zarys ruchu robotniczego w Grudziądzu w latach 1920-1939, Rocznik Grudziądzki, 1960 s. 155-182. 11) Uwagi o problemie narodowości Gdańska do XVIII w., Studia i Materiały do Dziejów Wielkopolski i Pomorza, t. I, z. 2, s. 129-136 (wspólnie z doc. E. Cieślakiem). 12) Gdynia w latach 1920-1939, Szkice z Dziejów Pomorza t. III. Pomorze na progu dziejów najnowszych s. 453-506. 13) Pomorska klasa robotnicza wobec zagadnień ustrojowych w Polsce w l. 1920-1923. Zeszyty Naukowe UMK Nauki Humanistyczno-Spo-

łeczne, z. 5. Prawo II s. 63-78. 14) Działalność organizacji robotniczych w Toruniu w latach 1920-1923, Zapiski Historyczne, t. XXV, 1960, z. 3-4, s. 77-105. 15) Rola PPR w walce o utrwalenie władzy ludowej na terenie woj. pomorskiego (bydgoskiego) w latach 1942-1948, Toruń 1962, s. 55-106. d) **W a ż n i e j s z e p r a c e p o p u l a r n o n a u k o w e**: 16) Nad historią KPP, Pomorze, 1958, nr 23, s. 1. 17) Strajki portowców gdyńskich 1931-1932, Mówią Wieki, 1959, nr 6, s. 21-23. 18) Polska marynarka wojenna w latach 1918-1939, Mówią Wieki, 1960. e) **W i ę k s z e r e c e n z j e i p o l e m i k i**: 19) Lenin o Polsce i polskim ruchu robotniczym, Zapiski Historyczne, t. XXI, z. 1/2. 1955, s. 317-326 (wspólnie z J. Wojtowiczem). 20) W sprawie badań nad historią międzywojennej Gdyni. Materiały z zakresu techniki, gospodarki i terminologii morskiej, 1956, nr 5, s. 88-97. 21) Materiały do historii klasy robotniczej w Polsce. Teki Archiwalne 4, Zapiski Historyczne, t. XXIII, z. 1-3, 1957, s. 261-267. 22) K. Piwarski, Stosunek mocarstw imperialistycznych i polskich kół rządzących do praw Polski do morza i Pomorza, Studia i materiały do dziejów Wielkopolski i Pomorza, t. IV, z. 2, 1958, s. 410-413. 23) K. Skubiszewski, Gdańsk w prawie międzynarodowym w latach 1919-1939, ibid., s. 422-424. 24) J. Pertek, Wielkie dni małej floty, Zapiski Historyczne, t. XXIV, 1958/1959, z. 1, s. 123-126. 25) A. Rzepniewski, Obrona Wybrzeża w r. 1939, ibid. s. 126-128. 26) F. Dąbrowski, Wspomnienia z obrony Westerplatte, ibid., s. 128-130. 27) W. Tym, Lądowa obrona polskiego wybrzeża morskiego, ibid. t. XXIV, z. 2-3, s. 226-228. 28) B. Dopierała, Walka klasy robotniczej prowincji zachodniopomorskiej o wyzwolenie społeczne w okresie wzniesienia fali rewolucyjnej (jesień 1917 - jesień 1920r.), ibid., t. XXV, z. 1, s. 92-93. 29) K. M. Pospieszalski, Sprawa 58 tysięcy Volksdeutschów, ibid., t. XXV, z. 2, s. 171-173. 30) R. Wojan, Bydgoszcz 3 września 1939, ibid., t. XXV, z. 2, s. 169-171. 31) Z. Flisowski, Westerplatte, ibid., t. XXV, z. 2, s. 167-169. 32) Walcząca Gdynia - ze wspomnień b. członków KPP, ibid., t. XXV, z. 2, s. 166-167. 33) J. Chamot, Z dzieł PPR w woj. bydgoskim, St. i H. 1960, t. VI, z. 1, s. 532-533. 34) Czubiński-Olszewski, Z rewolucyjnych tradycji Poznańskiego, ibid., s. 535-536. 35) W. Łukaszewicz, Rady Robotnicze, Żołnierskie i Chłopskie w Wielkopolsce i na Pomorzu Gdańskim 1918/1920, ibid., s. 546-547. 36) J. Pertek, Druga mała flota, Zapiski Historyczne, t. XXVI, z. 1, 1960, s. 146-147. 37) J. Pertek-Szupiński, Wojna morską 1939-1945, ibid., z. 2, s. 246. 38) Gumowski-Pelczar, Pieniądz Gdański 1814-1939, Pomorze, nr 24/1960, s. 4. 39) R. Gamm, Swastyka nad Gdańskiem, Zapiski Historyczne t. XXVI, z. 1, s. 146-154.

III

WSPOMNIENIA POŚMIERTNE

W Ł A D Y S Ł A W D Z I E W U L S K I

(1878-1962)

Urodzony i wychowany w Warszawie, Władysław Dziewulski wyniósł z domu rodzinnego głębokie przywiązanie do kultury polskiej i zainteresowania naukowe. Ojciec, Eugeniusz był przyrodnikiem-fizjografem i jednym z redaktorów "Wszecchwia-
ta", matka, na której barkach spoczęło wychowanie pięciorga dzieci po przedwczesnej śmierci męża, dzielnie i chwalebnie to zadanie spełniła, dając wszystkim swym dzieciom gruntowne wykształcenie i niezwykle staranne wychowanie. Dwóch synów poszło drogą nauki: Władysław - przyszły astronom i Wacław - przyszły fizyk.

Władysław Dziewulski ukończył z odznaczeniem studia na Wydziale Fizyko-Matematycznym Uniwersytetu Warszawskiego w r. 1901. Przez rok pracował w tamtejszym Obserwatorium i w Obserwatorium im. Jędrzejewicza, następnie wyjechał na dalsze studia astronomii do Getyngi, słynnego wówczas centrum nauk matematyczno-fizycznych, do którego licznie ciągnęła młodzież polska, nie mając w kraju pod zaborami warunków do kształcenia się. Po rocznym pobycie w Getyndze Władysław Dziewulski wraca do kraju i osiedla się w Krakowie, gdzie mu ofiarowano asystenturę w Obserwatorium Astronomicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Tam w r. 1906 doktoryzuje się na podstawie pracy pt. "Wiekowe perturbacje Marsa w ruchu Erosa". Była to

praca z dziedziny mechaniki nieba, rozpoczęta jeszcze w Getyndze. Eros jest planetoidą o silnie wydłużonej orbicie, zbliżającej się w perihelium do orbity Marsa. Ruch planetoid o silnie ekscentrycznych orbitach, ulegających wskutek tego silnym perturbacjom ze strony Marsa i Jowisza, jest tym zagadnieniem mechaniki nieba, do którego Władysław Dziwulski wielokrotnie powracał w pierwszych, a również i późniejszych latach swej pracy.

Jesienią 1907 r. dr Dziwulski wyjeżdża ponownie do Getyngi i pozostaje tam przez dwa lata; w drugim roku pobytu jest asystentem Karola Schwarzschilda, wybitnego uczonego, jednego z głównych pionierów nowej wówczas gałęzi astronomii, astrofizyki. Pod jego kierunkiem dr Dziwulski zapoznaje się z fotometrią fotograficzną, uczestniczy w fundamentalnej pracy - katalogu jasności fotograficznych gwiazd, znanym pod nazwą "Göttingen Aktinometrie" wydanym w r. 1912, jednym z najdokładniejszych katalogów tego rodzaju. Wykonuje też inną obszerną pracę - z dziedziny astrometrii - wyznaczenie szerokości geograficznej Getyngi i deklinacji 375 gwiazd za pomocą kamery zenitalnej wprowadzonej przez Schwarzschilda. Z Getyngi również pochodzi główne późniejsze zainteresowanie Władysława Dziwulskiego - statystyka ruchów gwiazd, zaliczana obecnie do tzw. astronomii gwiazdowej.

Jesienią 1909 r. Władysław Dziwulski wraca do Krakowa, gdzie obejmuje adiunkturę. W r. 1916 habilituje się w Uniwersytecie Jagiellońskim.

Po zakończeniu I wojny światowej organizujące się uniwersytety we wskrzeszonej Rzeczypospolitej Polskiej poszukują naukowców. Docent Władysław Dziwulski otrzymuje propozycje objęcia katedry astronomii w Poznaniu i w Wilnie. Wybiera Wilno, dokąd go pociągają świetne tradycje dawnego Uniwersytetu Wileńskiego, a szczególnie splendor najstarszego w Polsce dawnego Obserwatorium Astronomicznego, ufundowanego w drugiej połowie XVIII w. przez księżną Puzyninę i podniesionego przez Stanisława Augusta do rangi Obserwatorium Królewskiego Nazwiska Poczobuta i Jana Śniadeckiego godnie tej randze odpowiadają. Z zapałem i energią przystępuje grono profesorów, a wśród nich Władysław i Wacław Dziwulscy do organizowania

wskrzeszonego Uniwersytetu: wykładów, pracowni, personelu naukowego. Władysław Dziewulski organizuje od podstaw nowe Obserwatorium: zabiega o fundusze, wznosi budynki, sprowadza kilka lunet, gromadzi bibliotekę. Skupia wokół siebie grono uczniów, rozwija pracę naukową; do r. 1939 wychodzi w świat 20 zeszytów Biuletynu Obserwatorium Astronomicznego USB. Prace organizacyjne nie odrywają Prof. Dziewulskiego od pracy naukowej, na którą zawsze znajduje czas, nawet wówczas, gdy jest dziekanem Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego, rektorem Uniwersytetu w r. 1924/5, a przez następne trzy lata - prorektorem. Ponadto rozwija żywą działalność w Towarzystwie Przyjaciół Nauk w Wilnie.

Prace naukowe Prof. Dziewulskiego z tego okresu dotyczą głównie ruchów gwiazd: wyznaczanie ruchu Słońca względem różnych grup gwiazd, oraz analiza ruchów swoistych gwiazd i ich funkcja częstości w postaci rozkładu elipsoidalnego wprowadzonego do astronomii gwiazdowej przez K. Schwarzschilda. W tym okresie ponadto powziął Prof. Dziewulski ideę o lokalnym układzie gwiazd w sąsiedztwie Słońca i o rotacji tego układu niezależnie od rotacji Galaktyki. Sprawa ta do dziś pozostała niewyjaśniona. Prace z astronomii gwiazdowej przeplata Prof. Dziewulski obliczaniem perturbacji wywołanych przez wielkie planety w ruchu małych planet, głównie perturbacji wiekowych w ruchu planetoid o silnie ekscentrycznych orbitach. Trzecią dziedziną, której poświęca dużo uwagi, jest fotometria gwiazd zmiennych, szczególnie cefeid. Obserwuje kilkadziesiąt gwiazd tego typu bądź za pomocą lornetki, bądź za pomocą w tym celu zakupionej lunety krótkoogniskowej Zeissa o średnicy 15 cm. Fotometrię gwiazd zmiennych, głównie cefeid, wprowadza Prof. Dziewulski do programu fotometrii fotograficznej na 15-cm astrografie Zeissa w Obserwatorium Wileńskim. W ostatnich latach istnienia Obserwatorium Astronomicznego Uniwersytetu St. Batoiego przed jego zamknięciem w roku 1939 przez władze litewskie powstała w tym ośrodku przy czynnych staraniach i poparciu Prof. Dziewulskiego nowa gałąź astrofizyki: spektroskopia gwiazd. W ciągu dwudziestu lat pracy w Wilnie Prof. Dziewulski wykształcił spore grono uczniów, niestety, większość z nich zginęła podczas wojny w różnych

okolicznościach. Spośród żyjących czworo jest na stanowiskach profesorów. Poza gronem astronomów Prof. Dziewulski stykał się ze studentami matematyki i fizyki, którym wykładał astronomię i których wszystkich znał i pamiętał. Opiekował się Kołem studentów matematyki, fizyki i astronomii i był niezawodnym i ogromnie popularnym przyjacielem młodzieży.

Wybuch drugiej wojny światowej przeciął tę pomyślnie rozwijającą się działalność i rozproszył współpracowników Prof. Dziewulskiego. On sam musiał opuścić stworzoną przez siebie placówkę, gdy w grudniu 1939 r. nastąpiło przejęcie Uniwersytetu Wileńskiego przez władze litewskie. Jeszcze przez kilka miesięcy korzystał z pozwolenia pracy w Obserwatorium w charakterze gościa. W czasie okupacji niemieckiej z całą energią podjął się pracy, której wymagała chwila - organizacji i prowadzenia tajnego nauczania młodzieży szkolnej w kompletach. Jednocześnie nie porzucał pracy naukowej: w wolnych od lekcji i pracy fizycznej chwilach opracowywał materiały obserwacyjne z lat poprzednich i wykonywał prace rachunkowe. Toteż, gdy po zakończeniu działań wojennych grupa ocalałych profesorów i pracowników Uniwersytetu pod przewodnictwem seniora Prof. Dziewulskiego znalazła się w Toruniu, już w r. 1946 wyszedł pierwszy zeszyt "Biuletynu Obserwatorium Astronomicznego w Toruniu", gdy jeszcze nie istniało samo Obserwatorium.

Przybywając do Torunia, który głównie z Jego wyboru stał się miejscem osiedlenia personelu Uniwersytetu Wileńskiego, Prof. Dziewulski liczył już 67 lat. Pomimo to z ogromnym zapałem i podziwu godną wytrwałością zabrał się do dzieła organizacji nowego Uniwersytetu, a dzieło to było niełatwe w kraju zdewastowanym do ostatecznych granic. Jako prorektor wraz z rektorem L. Kolankowskim zabiegał o pomieszczenia i kadry dla czterech wydziałów nowego Uniwersytetu. Jego osoba, szacunek i miłość, jaką Go darzyli wszyscy, którzy Go znali, przyciągały do Torunia starszych i młodszych naukowców z różnych dzielnic kraju i już w grudniu 1945 r. rozpoczęły się na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika wykłady. Znow, jak przed 26 laty, jał się Prof. Dziewulski trudnego zadania tworzenia nowego Obserwatorium Astronomicznego. Miał początkowo dwóch,

a wkrótce jednego współpracownika z Obserwatorium Wileńskie-
go. Starania o teren, o fundusze na pierwszą kopułę i budy-
nek, o wypożyczenie lunety z USA - wśród zmiennych poglądów
na przyszłość Uniwersytetu w Toruniu i wielkich trudności ma-
terialnych - doprowadziły do upragnionego rezultatu: w lipcu
1949 r. rozpoczęto zdjęcia wypożyczoną lunetą. Istniały już
dwie katedry: astronomii i astrofizyki, połączone wkrótce w Ze-
spół Katedr, którego kierownikiem był Prof. Dziewulski do
grudnia 1952 r. Tworzyła się już kadra młodych pracowników
Obserwatorium spośród studentów kierunku astronomii, wycho-
dziły z druku prace naukowe. Prof. Dziewulski był czynnym
profesorem do jesieni 1960 r., gdy wraz z wielu starszymi pro-
fesorami został przeniesiony w stan spoczynku. Pomimo, że li-
czył wówczas 82 lata, nie zaprzestał pracy naukowej: przycho-
dził do Zakładu, opracowywał dawne obserwacje, obliczał ru-
chy gwiazd i interesował się sprawami Obserwatorium do końca
życia. Zmarł 6 lutego 1962 r.

Prace naukowe Prof. Dziewulskiego z okresu toruńskiego
należą do tych samych dziedzin, co poprzednie: astronomii
gwiazdowej - statystyka ruchów gwiazd różnych typów, mecha-
nika nieba - orbity małych planet silnie perturbowane, gwiazdy
zmiennie - opracowania własnych obserwacji wizualnych, wyko-
nywanych w ciągu dziesiątków lat.

Dorobek naukowy całego pracowitego życia Prof. Dziewul-
skiego wyraża się liczbą ponad 200 prac, w tym około 40 prac
większych. Praca naukowa była Jego pierwszym obowiązkiem, je-
dyną rozrywką i największym umiłowaniem. W ostatnich latach
swego życia wiele zajmował się historią astronomii w Polsce
i opracował w ramach prac Komitetu Historii Nauk PAN histo-
rię dawnego i nowego, własnego Obserwatorium Astronomicznego
w Wilnie.

Prof. Dziewulski wiele pracy i serca włożył w reaktywowa-
nie Towarzystwa Naukowego w Toruniu. Z właściwym Jemu pietyz-
mem i szacunkiem dla przeszłości kulturalnej kraju Prof. Dzie-
wulski nawiązał do dawnego Towarzystwa Naukowego, wprowadza-
jąc doń nowe grono naukowców przybyłych do Torunia i związa-
nych z Uniwersytetem. Powstały trzy Wydziały tego Towarzy-
stwa, koncentrujące działalność naukową. Jako prezes Towa-

rzystwa Prof. Dziewulski walczył o jego właściwą rangę jako towarzystwa naukowego, o rozwój akcji wydawniczej, w której był bezpośrednio jako redaktor sekcji astronomii zaangażowany.

Największym dziełem Prof. Dziewulskiego był Jego własny charakter, Jego osobowość. Bezgraniczna dobroć i uprzejmość dla wszystkich, z którymi się stykał, jednały Mu powszechną miłość i szacunek. Ta wyjątkowa dobroć nie niszczyła w Nim elementów siły: wyjątkowej wytrwałości w dążeniu do celu i wyjątkowego hartu w znoszeniu ciosów, a także wielkiej skromności w przyjmowaniu zaszczytów, jakie Go spotykały.

Był wielokrotnie odznaczany najwyższymi odznaczeniami państwowymi, wysoko sobie cenił nadanie Mu przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika doktoratu honorowego w r. 1961. Był członkiem Polskiej Akademii Umiejętności i Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Polska Akademia Nauk powołała Go na członka tytularnego, a od r. 1956 - na członka rzeczywistego PAN. Z towarzystw zagranicznych był członkiem Międzynarodowej Unii Astronomicznej i Królewskiego Towarzystwa Astronomicznego w Londynie.

Władysław Dziewulski przechodzi do historii nauki i kultury polskiej jako gorliwy ich szermierz, pracownik i organizator przejęty troską i poczuciem odpowiedzialności za ich losy. Dwa pokolenia Jego uczniów i wychowanków zachowają pamięć Jego szlachetnego charakteru.

Wilhelmina Iwanowska

S T E F A N S R E B R N Y

(1890 - 1962)

Dnia 12 października 1962 r. stracił Wydział II Towarzystwa Naukowego w Toruniu jednego z najwybitniejszych swoich członków, b. przewodniczącego w latach 1953-1956, Stefana Srebrnego, hellenistę, emerytowanego profesora zwyczajnego Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu.

S. Srebrny urodził się w Warszawie 14 stycznia 1890 r. Na skutek udziału w strajku szkolnym w r. 1905 zmuszony był zdawać maturę w Rosji, po czym wstąpił na sekcję filologii klasycznej wydziału historyczno-filologicznego uniwersytetu w Petersburgu. Był tam uczniem filologa tej miary co Tadeusz Zieliński, i twierdzić można śmiało, że ze wszystkich jego uczniów stał się najwierniejszym adeptem podstawowej jego idei, określającej rolę antyku w świecie nowożytnym. Idea ta to hasło "nie norma, lecz ziarno", tj. antyk nie powinien stanowić wzoru do dosłownego naśladowania jego form, tylko do kultuwowania stworzonych przezeń postaw w stosunku do rzeczywistości - a postawy te są trzonem kultury europejskiej. Takie podejście do dziedzictwa po starożytności, podejście w a r t o ś c i u j ą c e, a nie ograniczające się tylko do badania faktów historycznych i literackich czy językowych, cechowało zawsze idącego za swym mistrzem S. Srebrnego, i zawsze starał się On z kolei wpoić je swoim uczniom.

Uczyć zaczął wczesnie. Docenturę uzyskał bowiem już w r. 1916 po wydrukowaniu w 1913 r. w "Żurnale Ministierstwa Narodnawo Proswieszczenija" paru prac naukowych dotyczących rekonstrukcji zaginionych sztuk Sofoklesa i Eupolisa, na podstawie przede wszystkim fragmentów, częściowo papirusowych. Tego typu prace wymagały już wielkiej dojrzałości naukowej; toteż młody docent został wkrótce potem zaproszony na katedrę filologii klasycznej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, powstającym właśnie w odrodzonym Państwie Polskim. Przebył tam parę lat, ogłaszając tymczasem drukiem kilka prac również o fragmentach poetów greckich oraz polskie przekłady dwóch książek Zielińskiego: *Religia starożytnej Grecji i Literatura starożytnej Grecji epoki niepodległości*. Prowadził też wykłady na Wolnej Wszechnicy w Warszawie. W 1923 r. objął stanowisko zastępcy profesora hellenistyki na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie, w następnym roku został tam profesorem nadzwyczajnym, zaś w 1936 - zwyczajnym. Opuścił tę katedrę wraz z innymi profesorami dopiero 15 grudnia 1939 r. W okresie okupacji niemieckiej pracował dorywczo jako nauczyciel w szkole średniej, reżyser w teatrze, kopista starych

akt w Archiwum Państwowym, oraz prowadził zajęcia w tajnym studium teatralnym, kształcącym przyszłych aktorów.

W 1945 r. wyjechał S. Srebrny wraz z wieloma pracownikami naukowymi USB do Torunia, gdzie w organizującym się Uniwersytecie M. Kopernika otrzymał katedrę hellenistyki i kierownictwo Zakładu Filologii Klasycznej, z którego ustąpił dopiero wychodząc na emeryturę w r. 1960. Ale i wówczas nie zerwał kontaktu z Uniwersytetem, prowadząc nadal wykłady i ćwiczenia jako prace zlecone aż do chwili śmiertelnej choroby, biorąc również żywy udział w posiedzeniach Wydziału II TNT oraz piastując godność prezesa Koła Toruńskiego Polskiego Towarzystwa Filologicznego, a jednocześnie wiceprezesa w Zarządzie Głównym PTF. Był też członkiem Association Internationale de Papyrologues z siedzibą w Brukseli.

Działalność S. Srebrnego szła - można to tak określić - trzema torami. Tor główny stanowiła praca badawcza, ściśle naukowa, poświęcona zagadnieniom analitycznym, przede wszystkim krytyki tekstu, zarówno utworów literatury greckiej zachowanym w całości, jak fragmentów, którymi szczególnie lubił się zajmować: pasjonowały Go zagadki rekonstrukcji tekstów lub doszukiwanie się pierwotnego ich brzmienia wśród narosłych z biegiem wieków błędów i zniekształceń. W parze z tym szła egzegeza - subtelne i drobiazgowo dociekania interpretacyjne i wysnuwanie daleko nieraz idących wniosków z kombinacji różnych, pozornie mało mówiących świadectw. Rzecz prosta, tego typu praca wymagała, prócz bezbłędnej logiki, także świetnej znajomości języka i metryki, i kwalifikacje te posiadał S. Srebrny w wysokim stopniu. Do opracowań z tego zakresu należały oprócz już wspomnianych na początku, m.in. *"Demj" Eupolisa* (Warszawa 1922), *Comica* (Charisteria Morawski, Kraków 1922), *De Theogene a comicitis irriso* (Eos 1925), *De nini Graeci fragmento Londinensi* (tamże 1927), *Alusje Arystofanesa do tematów cudzych komedii* (Tow. Przyjaciół Nauk w Wilnie, 1928), *De Cotyto Thracum dea a Graecis culta* (Acta II Congressus Philologorum Class. Slavorum, Praga 1931), *De novo quodam Eupolidis fragmento* (Munera Philologica, Ćwikliński, Poznań 1936), *Kult der thrakischen Göttin Kotyto in Korinth und Sizilien* (Mélanges Cumont, Bruksela 1936), *Eupolis über Syrakos-*

stos (Mélanges Boisacq, Bruksela 1938), *De novo Sapphus fragmento* (Opuscula Philologica Vilnensia I, Wilno 1939), *Critica et exegetica in Aeschylum* (TNT w Toruniu, 1950), *De Aristophanis origine peregrina* (Charisteria Sinko, Warszawa-Wrocław 1951), *De novo comoediae novae fragmento* (Symbolae Taubenschlag, Wrocław-Warszawa 1957), *Textkritisches zu Aristophanes* (Schriften der Sektion für Altertumswiss. der Deutschen Akademie d. Wiss. zu Berlin, 1959), *Studia Scaenica* (Archiwum Filologiczne PAN, Wrocław 1960), *Der Schluss der Lysistrate* (Eos 1961)¹⁾. Wszystkie te prace cechuje niezwykła precyzja myśli i wzorowa ścisłość filologiczna. Wymienić tu trzeba jeszcze niedokończoną większą pracę, która ma wyjść drukiem w Archiwum Filologicznym PAN w 1964 r. pt. "Wort und Gedanke bei Aischylos", a która w niezmiernie przekonujący sposób interpretuje różne sporne ustępy u najtrudniejszego z dramaturgów greckich i wykazuje, jak do właściwego zrozumienia jego tekstu konieczne jest nieraz uwzględnienie psychologii osób działających oraz realiów sceny antycznej.

Ogromną ważność roli tych realiów w kształtowaniu akcji samych sztuk teatralnych udowadniał S. Srebrny przede wszystkim w obszerniejszym studium "Die Szenerie der altattischen Komödie", zawartym w wymienionych już *Studia scaenica*. Wykazywał tam, że fatalnym błędem uczonych nowożytnych, nawykłych do naturalistycznej sceny teatru XIX-wiecznego, jest przeniesienie tych wyobrażeń na starożytność i mniemanie, że autor komponował dramat w oderwaniu od konkretnych warunków jego wystawiania. Tę swoją tezę przeciwstawiał także świadomie twierdzeniom mistrza swego, Zielińskiego, w artykule *Tadeusz Zieliński a tragedia grecka* (Roczniki Humanistyczne KUL, Lublin 1961). W tym bowiem punkcie nie mógł się z nim zgodzić. Natomiast piękne, głębokie i pełne pietyzmu studium poświęcił pamięci i zasługom naukowym Zielińskiego w "Eos" z 1947 r.

Nie ograniczał się jednak S. Srebrny do pracy, której wyniki dostępne były jedynie specjalistom. Drugim torem jego działalności, tym przeznaczonym dla całego społeczeństwa, była krytyka literacka, publicystyka i twórczość przekładowa.

¹⁾Dokładna bibliografia prac Zmarłego ukaże się w czasopiśmie "Eos" w 1963 r. w n-rze poświęconym Jego pamięci.

W "Przeglądzie Warszawskim" z r. 1924 ogłosił artykuł pt. *Zagadnienie przekładów z poezji starożytnej*, który zawierał jego credo artystyczne: postulat wierności formie metrycznej oryginału w granicach możliwości języka polskiego oraz zachowanie pewnej "egzotyki" tłumaczonego utworu wbrew rozpowszechnionym tendencjom do zbliżania go zanadto do czytelnika współczesnego. Zasadzie tej był zawsze wierny: zarówno w antologii literatury greckiej, wydanej jako "Wzory" do wymienionej już książki Zielińskiego w 1928/29 r. (znajdowały się tam przekłady także i innych tłumaczy), jak i w późniejszych przekładach *Króla Edyppa* Sofoklesa (Bibl. Narodowa 1952), *Tragedii* (wszystkich 7 zachowanych) Aischylosa (PIW 1952) oraz 2 wyborów z Arystofanesa po 4 komedie każdy: *Osy-Pokój-Ptaki-Tesmoforie* (PIW 1955), *Acharniacy-Rycerze-Chmury-Bojomira* (PIW 1962). Za przekład Aischylosa otrzymał tłumacz Państwową Nagrodę Literacką III stopnia oraz nagrodę PEN-Clubu. II wydanie wyszło w 1954 r. Planowanemu przekładowi pozostałych 3 komedii Arystofanesa stanęła na przeszkodzie przedwczesna śmierć. Przekłady były zaopatrzone w dodatek krytyczny uzasadniający obronę wersję tekstu w miejscach spornych lub poprawkę wprowadzoną przez tłumacza, w komentarze oraz w świetne wstępy dające charakterystykę gatunku literackiego i samego poety. Przekłady te łączyły wierność filologiczną z ogromnym talentem literackim, umiejącym sprostać zarówno patosowi tragedii, jak rozpasanej wesołości Arystofanesa, oddać głębię myśli, a jednocześnie melodyjność pieśni chóralnych.

Ale S. Srebrny by wielbiocielem i znawcą nie tylko antycznego teatru. Interesowały Go wszystkie twórcze epoki teatralne, wszyscy wielcy twórcy dramatyczni, wśród nich szczególnie Wyspiański. Wygłosił o nim szereg odczytów, napisał kilka artykułów, zwłaszcza wnikliwe studium *Stanisława Wyspiańskiego "Powrót Odysa"* (Pamiętnik Literacki 1958). Dużo zajmował się sprawami teatru, ogłaszał recenzje sztuk teatralnych, zarówno w Wilnie jak w Toruniu, pisał o ludziach teatru, Limanowskim, Wiercińskim i innych. Wiele prelekcji, słuchowisk radiowych, artykułów w czasopiśmie (zwłaszcza w "Meandrze"), a nawet i pismach odczytowych poświęcił także popularyzacji antyku. Cykl pogadanek radiowych został wydany

pt. *Co zawdzięczamy kulturze świata antycznego* w "Bibliotece Filomaty" (Lwów 1936) - tam przede wszystkim wyłożył autor zasady stosunku do starożytności, o których była mowa na początku.

Wreszcie wspomnieć trzeba o "trzecim torze". Był nim teatr - już nie jako temat studiów teoretycznych, lecz także działalności praktycznej. S. Srebrny był za czasów wileńskich nie tylko w bliskim kontakcie z "Redutą", ale później, już za dyrektorstwa M. Szpakiewicza, reżyserował dwa widowiska: Sofoklesa *Króla Edypa* i Aischylosa *Oresteję* we własnej monumentalnej koncepcji odchodzącej całkowicie od operowo-naturalistycznego stylu panującego podówczas przy wystawianiu dramatu greckiego. Przedstawienia te zyskały ogromny sukces. Po wojnie, w Toruniu już nie wrócił S. Srebrny do tej formy działalności, ale zawsze żywo sprawami inscenizacji się interesował. Niedługo przed śmiercią dane Mu jeszcze było oglądać na scenie w Bydgoszczy prapremierę *Prometeusza w okowach* w swoim przekładzie.

Nie doczekał się już natomiast swego jubileuszu, do którego zabrakło już tylko kilku miesięcy, gdyż w czerwcu 1963 r. miał się odbyć w Toruniu na Walnym Zgromadzeniu PTF obchód 50-lecia Jego pracy naukowej.

Zmarł pozostawiając po sobie pamięć człowieka nieskazitelnego, pełnego skromności, bezinteresowności i umiłowania najszlachetniejszych ideałów, uczonego z powołania, niezłomnie wiernego "kodeksowi honorowemu myśliciela" sformułowanemu przez Zielińskiego. W uznaniu zasług dla kultury polskiej był odznaczony przez Rząd PRL krzyżem oficerskim orderu Odrodzenia Polski; a można powiedzieć, że tak pracami swymi, jak postawą intelektualną i moralną

EXEGIT MONUMENTUM AERE PERENNIUS.

Zofia Abramowiczówna

W s p o m n i e n i e p o ś m i e r t n e o Bronisławie P a w ł o w s k i m - członku miejscowym czynnym Wydziału I - znajduje się w Zapiskach Historycznych, t. XXVIII, z. 3, s. 503-507, Bibliografia prac - s. 507-515.

IV

SPRAWOZDANIA Z POSIEDZEŃ

W Y D Z I A Ł I

NAUK HISTORYCZNYCH, PRAWNICZYCH I SPOŁECZNYCH

Posiedzenie naukowe dnia 28 II 1962 r.

Członek Wydziału **K a z i m i e r z B i s k u p s k i** przedstawia pracę własną: *Założenia ustrojowe współczesnej Francji ze szczególnym uwzględnieniem urzędu Prezydenta Republiki (Régime constitutionnel de la France contemporaine et le rôle particulier du Président de la République)*.

(Praca wydana w STUDIA IURIDICA t. IV z. 1).

Posiedzenie naukowe dnia 9 IV 1962 r.

Sekretarz Wydziału przedstawia pracę **H e n r y k a R e n i g e r a**: *Problem podstawy wymiaru w socjalistycznym podatku rolniczym (Problème du fondement de l'assiette de l'impôt socialiste agricole)*.

(Praca wydana w STUDIA IURIDICA t. IV z. 2-3).

Posiedzenie naukowe dnia 20 XI 1962r.

Członek Wydziału **K a r o l G ó r s k i** przedstawia pracę **Z e n o n a N o w a k a**: *Polityka Zygmunta Luksembur-*

skiego w stosunku do krajów nadbałtyckich (*Politique de Stigismond de Luxembourg par rapport aux pays de la mer Baltique*)

(Praca w druku w ROCZNIKACH TNT, Rocznik 69 z. 1).

Sekretarz Wydziału przedstawia pracę Z o f i i K ę d z i e r s k i e j: *Lustracje dóbr królewskich województwa rawskiego w XVII wieku (Lustration des domaines royaux du palatinat de Rawa au XVII-ème siècle)*.

Członek Wydziału J a d w i g a L e c h i c k a przedstawia pracę Z e n o n a G u l d o n a: *Struktura i rozmieszczenie własności ziemskiej na Kujawach w drugiej połowie XVI wieku (Structure et dislocation de la propriété foncière en Kujawie en deuxième moitié du XVI-ème siècle)*.

(Praca w druku w ROCZNIKACH TNT, Rocznik 69 z.2).

Posiedzenie naukowe dnia 11 XII 1962r.

Sekretarz Wydziału przedstawia pracę W a c ł a w a G o r o n o w s k i e g o: *System finansowy Państwowego Zakładu Ubezpieczeń (Système financier de l'Institution des Assurances de l'Etat)*.

(Praca w druku w STUDIA IURIDICA, t. V z.1).

POSIEDZENIA KOMISJI PRAWNICZEJ

Posiedzenie naukowe dnia 14 III 1962r.

W i t o l d O l s z e w s k i, *Odpowiedzialność zbiorowa wedle prawa rzymskiego (Senatus consultum Silenianum)*.

Posiedzenie naukowe dnia 14 XI 1962r.

J e r z y Ś l i w o w s k i: *Projekt nowego polskiego kodeksu karnego*.

Posiedzenie naukowe dnia 28 XI 1962 r.

W i k t o r K o r n a t o w s k i, *Czasy A. Hercena i jego dążenia*.

W Y D Z I A Ł II

FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNY

Posiedzenie naukowe dnia 15 VI 1962 r.

Członek Wydziału T a d e u s z C z e ż o w s k i w zastępstwie członka K a z i m i e r z a S o ś n i c k i e g o przedstawia pracę K a z i m i e r z a M o r o z a: *Kształtowanie kolektywu podstawowego w Domu Młodzieży (Formation du collective fondamental à la Maison de la Jeunesse)*.

Posiedzenie naukowe dnia 20 X 1962 r.

Członek Wydziału T a d e u s z C z e ż o w s k i przedstawia pracę B o l e s ł a w a G a w e c k i e g o: *Przygotowanie do filozofii (Préparation à la philosophie)*.

Posiedzenie naukowe dnia 13 XII 1962 r.

Członek Wydziału J a d w i g a P u c i a t a - P a w ł o w s k a przedstawia pracę Z b i g n i e w a H o r n u n g a: *Wpływy drezdeńskie w rzeźbie polskiej XVIII wieku (Influence de Dresde sur la sculpture polonaise du XVIII-ème siècle)*,

Członek Wydziału J a d w i g a P u c i a t a - P a w ł o w s k a przedstawia pracę G w i d o n a C h m a r z y Ń s k i e g o: *Studium nad genezą pomorskiej kultury*

artystycznej (*Étude sur la genèse de la culture artistique de la Poméranie*).

Członek Wydziału Jadwiga Puciata-Pawłowska przedstawia pracę Zygmunta Kruszelnickiego: *Obraz z Donaborowa w Muzeum Archidiecezjalnym w Poznaniu (Tableau de Donaborów au Musée de l'archevêché de Poznań)*.

Członek Wydziału Jadwiga Puciata-Pawłowska przedstawia pracę Marii Michnowskiej *Malowidła ścienne w kościele Św. Jakuba w Toruniu (Peinture murale à l'église de Saint Jacob à Toruń)*.

Członek Wydziału Jadwiga Puciata-Pawłowska przedstawia pracę Bogny Banaś-Jakubowskiej: *Toruńska rzeźba rokokowa (Sculpture de rococo à Toruń)*.

Członek Wydziału Jadwiga Puciata-Pawłowska przedstawia pracę Jerzego Frycza: *Pałac w Nawrze (Résidence de Nawra)*.

(Prace w druku w PRACACH WYDZIAŁU II FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNEGO, t. XV z. 2 pod wspólnym tytułem: *Teka Komisji Historii Sztuki* tom III).

POSIEDZENIA KOMISJI FILOLOGICZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 22 V 1962 r.

Krysztyna Dąbrowska, *Struktura artystyczna "Pałuby" Irzykowskiego*.

Posiedzenie naukowe dnia 29 V 1962 r.

Antonina Bartoszewicz, *Z dziejów terminologii literackiej XIX wieku*.

Posiedzenie naukowe dnia 22 VI 1962 r.

Henryk Misz i Maria Szupryczyńska, *Zagadnienie deskryptorów dla niewspółrzędnych grup syntaktycznych dzisiejszej polszczyzny pisanej.*

Czesław Niedzielski, *Problematyka reportażu w polskiej krytyce literackiej dwudziestolecia.*

Posiedzenie naukowe dnia 23.X 1962 r.

Antonina Bartoszewiczówna, *Dzieje terminu realizm w pierwszej połowie XIX wieku.*

Posiedzenie naukowe dnia 13 XI 1962 r.

Danuta Moszyńska, *O rozwoju geograficznym i zróżnicowaniu składni czasownika "sięgać" w polszczyźnie kulturalnej.*

Teresa Skubalanka, *Historia wyrazu "um" w języku polskim.*

POSIEDZENIA KOMISJI FILOZOFICZNEJ

(wspólne z Oddziałem Polskiego Towarzystwa Filozoficznego)

Posiedzenie naukowe dnia 10 I 1962 r.

Izydora Dąbbska, *Milczenie jako wyraz i wartość.*

Posiedzenie naukowe dnia 22 III 1962 r.

Wiesław Sztumski, *Pojęcie przyczyny i skutku w fizyce cząstek elementarnych.*

Posiedzenie naukowe dnia 30 V 1962 r.

J ó z e f R e u t t, *O definicji terminu "postawa"*.

Posiedzenie naukowe dnia 6 VI 1962 r.

N a r c y z Ł u b n i c k i, *O współczesnej filozofii francuskiej*.

Posiedzenie naukowe dnia 10 X 1962 r.

T a d e u s z C z e ż o w s k i, *Konotacja i denotacja*.

Posiedzenie naukowe dnia 31 X 1962 r.

B o g u s ł a w W o l n i e w i c z, *Budowa logiczna dzieła Wittgensteina "Tractatus Logico-Philosophicus"*.

Posiedzenie naukowe dnia 26 XI 1962 r.

C z e s ł a w Z n a m i e r o w s k i, *O relatywizmie etycznym*.

Posiedzenie naukowe dnia 20 XII 1962 r.

S ł a w o m i r R o g o w s k i, *Ideał a rzeczywistość (uwagi z logicznego punktu widzenia)*.

POSIEDZENIA KOMISJI HISTORII SZTUKI

Posiedzenie naukowe dnia 13 XI 1962 r.

B o g n a B a n a ś - J a k u b o w s k a, *Snycerka rokokowa w Toruniu*.

Z y g m u n t K r u s z e l n i c k i, *Obraz z Donaborowa*.

POSIEDZENIA KOMISJI BIBLIOGRAFII I BIBLIOTEKOZNAWSTWA

Posiedzenie naukowe dnia 26 VI 1962 r.

M a r i a n N i k l e w s k i, *Kwidzyn, małe studium bibliofilskie.*

A l f o n s L e m a ń s k i, *Historia muzeum regionalnego na zamku w Kwidzynie.*

A l f o n s L e m a ń s k i, *Historia drukarni Jana Jakuba Kantera w Kwidzynie z pokazem jego najradszych druków.*

W Y D Z I A Ł III

MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZY

Posiedzenie naukowe dnia 12 I 1962 r.

Członek Wydziału W i l h e l m i n a I w a n o w s k a przedstawia pracę W ł a d y s ł a w a D z i e w u l s k i e g o: *Visual Observations of the Cepheid FF Aquilae (Observacje wizualne cefeidy FF Aquilae).*

Członek Wydziału W i l h e l m i n a I w a n o w s k a przedstawia pracę W ł a d y s ł a w a D z i e w u l s k i e g o: *Visual Observations of the Cepheid DT Cygni (Observacje wizualne cefeidy DT Cygni).*

Członek Wydziału W i l h e l m i n a I w a n o w s k a przedstawia pracę H e n r y k a I w a n i s z e w s k i e g o: *Interstellar Extinction and Distribution of Stars in the Aquila Field (Ekstynkcja międzygwiazdowa i rozkład gwiazd w polu Aquila).*

(Prace wydane w STUDIA SOCIETATIS SCIENTIARUM TORUNENSIS, Sectio F (astronomia) - vol. III nr 5).

Członek Wydziału A n t o n i B a s i ń s k i przedstawia pracę Z d z i s ł a w a R o j k a: *Chemosorpcja wodoru, tlenu węgla i pary wodnej w katalizatorze kobaltowym (Chem-*

sorption of Hydrogen, Carbon Monoxide and Water Vapour on the Cobalt Catalyst).

(Praca wydana w Studia jw. Sectio B (chemia) vol. IV nr 5)

Członek Wydziału Antoni Basiński przedstawia pracę Stanisława Poczopki: *Sole podwójne i hydratacja w niektórych trójskładnikowych roztworach nasyconych (Double Salts and Hydration in Some Ternary Saturated Solutions)*.

(Praca wydana w STUDIA jw. Sectio B (chemia) vol. IV nr 6)

Członek Wydziału Ludmiła Roszkówna przedstawia pracę Eugenii Kwiatkowskiej: *Osadnictwo wiejskie ziemi dobrzyńskiej w świetle planów z XVIII i XIX wieku i jego przemiany pod wpływem uwłaszczenia i parcelacji (Country Colonisation in the Country of Dobrzyń)*.

(Praca w druku w STUDIA jw. Sectio C (geografia-geologia) vol. IV nr 3).

Członek Wydziału Jan Zabłocki przedstawia pracę Jadwigi Wilkoń-Michałskiej: *Halofity Kujaw. (The Halophytes from Kujawy)*.

(Praca w druku w STUDIA jw. Sectio D (botanika) vol. VII).

Członek Wydziału Jan Zabłocki przedstawia pracę Jerzego Berndta: *Badania anatomiczne drewna krajowych gatunków rodzaju Betula L. (Anatomical Studies on the Wood of the Native Species of Betula L.)*.

(Praca w druku w STUDIA jw. Sectio D (botanika) vol. VI nr 6).

Członek Wydziału Jan Zabłocki przedstawia pracę Ireny Hołowni: *Układ elementów przewodzących w kilku typach utworów ascydialnych Pelargonium Zonale (L) Alton (The Vascular System of Some Kinds of Ascidia in Pelargonium)*.

(Praca wydana w STUDIA jw. Sectio D (botanika) vol. VI nr 4).

Członek Wydziału J a n Z a b ł o c k i przedstawia pracę Z d z i s ł a w a M a s t y ń s k i e g o: *Typy lasu i ich rozmieszczenie na terenie bydgoskiego zarządu lasów państwowych (The Wood Types and their Distribution in the Forestry Administration District of Bydgoszcz)*.

(Praca wydana w STUDIA jw. Sectio D (botanika) vol. VI nr 5).

Członek Wydziału J ó z e f M i k u l s k i przedstawia pracę S t a n i s ł a w a D z i u b y: *Charakter rozmieszczenia pionowego i poziomego oraz zmiany liczebności roztoczy (Acarina) gleby pól uprawnych (Horizontal and Vertical Distribution and Changes in the Number of Mites in the Soil of Cultivated Fields)*.

(Praca wydana w STUDIA jw. Sectio D (zoologia) vol. VII nr 1).

Członek Wydziału H e n r y k S z a r s k i przedstawia pracę S t e f a n a S t r a w i ń s k i e g o: *Ptaki podmiejskich sadzawek Torunia (Birds in Woods situated near rivers and in the Park of Toruń)*.

(Praca w druku w STUDIA jw. Sectio E (zoologia) vol. VII nr 5).

Członek Wydziału H e n r y k S z a r s k i przedstawia pracę S t a n i s ł a w a K u b i a k a: *Unaczynienie skóry u jaszczurki zwinki (Vascularization of the Skin in the Lizard Lacerta agilis L)*.

(Praca w druku w STUDIA Sectio E (zoologia) vol. VII nr 2).

Członek Wydziału I z a b e l a M i k u l s k a przedstawia pracę A r n o l d a D r o z d o w s k i e g o: *Ślimaki siedliska młodych olszyn wyspy Bąsak (woj. gdańskie) The Snails in the Habitats of Young Alder Trees on the Island of Bąsak (Gdansk District)*.

(Praca w druku w STUDIA jw. vol. VII z. 3).

Posiedzenie naukowe dnia 9 IV 1962 r.

Członek Wydziału Jan Zabłocki przedstawia pracę Haliny Jaworskiej: *Badania kartologiczne nad rozwojem tapetum w pylnikach Cichorium intybus L. (A. Cytological Study on the Development of Anthers-Tapetum in Cichorium intybus L.)*.

(Praca w druku w STUDIA jw. Sectio D (botanika) vol. VI nr 7).

Członek Wydziału Henryk Szarski przedstawia pracę Grażyny Czopkovej: *Rozmieszczenie kapilar w mięśniach u niektórych płazów (The Distribution of Capillaries in Muscles of some Amphibia)*.

(Praca w druku w STUDIA jw. Sectio E (zoologia) vol. VII z. 4).

Członek Wydziału Antoni Swinarski przedstawia pracę Ewy Kozłowskiej: *Badanie viskozymetryczne kompleksów z bezwodnym kwasem azotowym (Viscosimetric Investigation of the Complexes with Anhydrous HNO_3)*.

Praca wydana w STUDIA jw. Sectio B (chemia) vol. IV nr 7).

Członek Wydziału Rajmund Galon przedstawia pracę Bogusława Rosy: *O rozwoju morfologicznym wybrzeża Polski w świetle dawnych form brzegowych (Geomorphological Evolution of the Polish Coast in the Light of Old Coast Formes)*.

(Praca w druku w STUDIA jw. Sectio C (geografia-geologia) vol. IV z. 4).

Posiedzenia naukowe dnia 17 XII 1962 r.

Członek Wydziału Wilhelmina Iwanowska przedstawia pracę Andrzeja Lisickiego: *Interstellar Extinction and Distribution of Stars in Sagitta-Aquila Field. (Wyznaczenie ekstynkcji gęstości gwiazd w polu Sagitta-Aquila)*.

(Praca wydana w STUDIA jw. Sectio F (astronomia) vol. III nr 6).

Członek Wydziału W i l h e l m i n a I w a n o w s k a przedstawia pracę A n d r z e j a W o s z o z y k a: *Observations physiques de la comete 1959 k (Burnham)* *Obserwacje fizyczne komety 1959 k (Burnham)*.

(Praca wydana w STUDIA jw. Sectio F (astronomia) vol. III nr 6).

Członek Wydziału Z e n o n C z e r w i ń s k i przedstawia pracę własną i S t. K l a m o z y ń s k i e g o oraz Z. W a l i g ó r s k i e g o: *Badania zmiany potencjału adsorpcyjnego na granicy fazy krystalicznej $ZnSO_4 \cdot 7H_2O$ i $3CdSO_4 \cdot 8H_2O$ i ich roztworów nasyconych (The Investigation of Adsorption Potentials between the Crystalline Phase of $ZnSO_4 \cdot 7H_2O$ and $3CdSO_4 \cdot 8H_2O$ and their Saturated Solutions)*.

(Praca w druku w STUDIA jw. Sectio B (chemia) vol.V nr 1)

Członek Wydziału A n t o n i S w i n a r s k i przedstawia pracę E l e o n o r y D a n i l o z u k: *Wpływ potencjałów redoksowych składników na własności kompleksów ze szczególnym uwzględnieniem $[Fe(SO_3)_n]^{3-2n}$ i $[Cr(SO_3)_n]^{3-2n}$ (The Influence of Redox Potential of Components on the Complex Properties Considering especially $[Fe(SO_3)_n]^{3-2n}$ and $[Cr(SO_3)_n]^{3-2n}$*

(Praca w druku w STUDIA jw. Sectio B (chemia) vol.V nr 4).

Członek Wydziału M e l i t y n a G r o m a d s k a przedstawia pracę własną: *Obserwacja nad metabolizmem oddechowym niektórych ślimaków lądowych w temperaturach stałych i przemiennych (Observations upon Respiration Metabolism of some Land Snails under Influence of Various Constant and Alternating Temperatures)* (Praca w druku).

Członek Wydziału A l i n a U l i ń s k a przedstawia pracę Z b i g n i e w a M a ń k o w s k i e g o: *Modyfikacja chlorku poliwinylu oraz polietylenu za pomocą szczeptenia kwasu metakrylowego przy użyciu promieni ultrafioletowych ja-*

ko inicjatora procesu (*Modification of Polyvinyl Chloride and Polyethylene by Means of Grafting of the Metacrylic Acid using Ultraviolet Light as the Initiator of the Reaction*).

(Praca w druku w STUDIA jw. Sectio B(chemia) vol.V nr 3).

Członek Wydziału J a n i n a H u r y n o w i c z przedstawia pracę Z o f i i B a r g i e l i W o j c i e c h a K ą d z i e l i: *Zmiany naczynioworuchowe ucha królika w ostrym smęczeniu po sadzianiu niektórymi środkami neurovasotropowymi. (Les effets vasomoteurs sur l'oreille du lapin sous l'influence de certaines substances neurovasotropes dans la fatigue aigle)*.

(Praca w druku w ZESZYtach NAUKOWYCH UMK Nauki Matematyczno-Przyrodnicze (Biologia).

Członek Wydziału J a n Z a b ł o c k i przedstawia pracę H a l i n y J a w o r s k i e j: *Kartologia Vincetoricum officinale (Karyological Study of Vincetoricum Officinale)*.

(Praca w druku w STUDIA jw. Sectio D (botanika) vol. VII nr 2).

Członek Wydziału J a n Z a b ł o c k i przedstawia pracę Z o f i i M i c h n o - Z a t o r s k i e j: *Badania anatomiczno-rozwojowe zoocidium kwiatowego na Ribes Alpinum L. (Investigations on Development and Anatomical Structure of Ribes Alpinum L. Flower Galls)*.

(Praca w druku w STUDIA jw. Sectio D (botanika) vol. VII nr 3).

Sectio D (Botanica)

- HOŁOWNIA IRENA: Układ elementów przewodzących w kilku typach utworów ascydialnych *Pelargonium zonale* (L.) Aiton, Toruń 1963, s. 38 + 3 tabl. Vol. VI nr 4, zł 10,-.
- MASTYŃSKI ZDZISŁAW: Typy lasu i ich rozmieszczenie na terenie Bydgoskiego Zarządu Lasów Państwowych, Toruń 1963, s. 24, Vol. VI nr 5, zł 7,-.
- BERNDT JERZY: Badania anatomiczne drewna krajowych gatunków rodzaju *Betula* L., Toruń 1963, s. 41 + 9 tabl. Vol. VI nr 6, zł 10,-.
- JAWORSKA HALINA: Badania kariologiczne nad rozwojem tapetum w pylnikach *Cichorium intybus* L., Toruń 1963, s. 26 + 4 tabl. Vol. VI nr 7, zł 8,-.
- WILKOŃ-MICHALSKA JADWIGA: Halofity Kujaw, Toruń 1963, s. 122 + 5 tabl. Vol. VII nr 1, zł 30,-.

Sectio E (Zoologia)

- DZIUBA STANISŁAW: Studia nad ekologią środowiskową roztoczy (*Acarina*) gleby pól uprawnych. Cz. II. Charakter rozmieszczenia poziomego i pionowego oraz zmiany liczebności roztoczy, Toruń 1963, s. 35. Vol. VII nr 1, zł 8,-.
- KUBIAK STANISŁAW: Unaczynienie skóry u jaszczurki zwinki (*Lacerta Agilis* (L.)), Toruń 1963, s. 12. Vol. VII nr 2, zł 5,-.
- DROZDOWSKI ARNOLD: Ślimaki siedliska młodych olszyn wyspy Bąsak (woj. gdańskie), Toruń 1963, s. 10. Vol. VII nr 3, zł 5,-.
- CZOPEK GRAŻYNA: The Distribution of Capillaries in Muscles of Some *Amphibia*, Toruń 1963, s. 40 + 2 tabl. Vol. VII nr 4, zł 9,-.
- STRAWIŃSKI STEFAN: Ptaki podmiejskich zadrzewień Torunia, Toruń 1963, s. 26. Vol. VII nr 5, zł 8,-.

Wydawnictwa Towarzystwa są do nabycia w księgarniach naukowych Domu Książki lub za pośrednictwem tych księgarń w Centrali Hurtu Księgarskiego Domu Książki w Warszawie. Magazyn podręczny Towarzystwa — Toruń, ul. Wysoka 16.

Cena zł 12,—